BIBLIOTHECA UNIV. JAGELL. CRACOVIENSIS
Kat. komp.
30491
I
B. 135.

NAJNOWSZY
PRZEWODNIK
po Krakowie i jego okolicach

wraz

Z DOKŁADNYM KOLOROWANYM PLANEM
M. KRAKOWA

układu

J. A. HEIMBERGERA.

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI DRUKARNI „CZASU“
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1881.

03 | 256
265 | 190

NAJNOWSZY
PRZEWODNIK
po Krakowie i jego okolicach

wraz

Z DOKŁADNYM KOLOROWANYM PLANEM

M. KRAKOWA

układu

J. A. HEIMBERGERA.

BIBLIOTH: UNIV: JAGELLONICAE

W KRAKOWIE,
CZCIONKAMI DRUKARNI „CZASU"
pod zarządem Józefa Łakocińskiego.
1881.

Rara

Biblioteka Jagiellońska
1002900667

30. 491. I.

Nakładem J. A. Heimbergera.

Słówko od Wydawcy.

Wydając drukiem niniejszy Przewodnik, nie podnoszę głosu na jego pochwałę. Trudna to rzecz, aby w książeczce kilkuarkuszowej wskazać ciekawemu Podróżnikowi co jest w Krakowie — w tem mieście tylu narodowych pamiątek i wielkich wspomnień — godnem jego uwagi. Temu zadaniu i parutomowe dzieło jeszczeby zadosyć nie uczyniło. W jakiej części niniejsza książeczka odpowiada zamierzonemu celowi, niech o tem wypowie swe zdanie światły Czytelnik. Szczęśliwym będę, jeżeli choć w części moja książeczka posłuży do objaśnienia pamiątek miasta, tak drogiego dla każdego Polaka.

W Lipcu 1881.

BIBLIOTHECA VNIV. IAGELL CRACOVIENSIS

SPIS RZECZY.

Część informacyjna.

Część opisowa.

Część informacyjna.

CENNIK JAZDY

dla jednokonnych i dwukonnych dorożek:

W obrębie miasta Krakowa, Podgórza i Półwsia Zwierzynieckiego aż do tamtejszego klasztoru, tudzież na cmentarz, płaci się oprócz należytości **mostowego** tam i napowrót tudzież **rogatkowego** — jak następuje:

Dla dwukonnych dorożek:

	zł.	c.
1) Za $^1/_4$ godziny jazdy lub czekania . . .	—	30
2) Za $^1/_2$ „ „ „ „ . . .	—	50
3) Za całą godzinę	1	—
4) Za użycie dorożki przez następne pół godziny	—	35
5) Za jazdę z dworca kolei lub na dworzec, bez względu czy to w dzień czy w nocy, choćby cztery osoby siedziało, z pakunkiem lub bez takowego	—	70
6) Za jazdę od kwadransa do całej godziny, przy oświetlonych latarniach, dopłaca się	—	5

UWAGA. Od godziny 10 wieczór do 6 rano dopłaca się do cen pod pozycyą 1, 2, 3 i 4 oznaczonych, o połowę tychże cen więcej, n. p. jeżeli za $^1/_4$ godziny dziennej płaci się 30 c., to za takiż czas w nocy 45 ct. itd.

W razie krótszego użycia dorożki niżeli $^1/_4$ godziny płaci się jakby dorożka użytą była przez całe $^1/_4$ godziny.

Dla jednokonnych dorożek:

	zł.	c.
1) Za użycie dorożki przez $^1/_4$ godziny . .	—	20
2) „ „ „ „ $^1/_2$ „ . .	—	30
3) Za jazdę z dworca kolei lub na dworzec w dzień lub w nocy, bez względu choćby dwie osoby jechały	—	40

złr. c.

4) Wieczorem, przy oświetlonych latarniach, dopłaca się . . . . — 5

Uwaga powyższa co do dopłat wymaganych za jazdę od godziny 10 wieczór do 6 rano, stosuje się zarówno i do dorożek jednokonnych.

☛ W każdej dorożce w środku naprzeciw siedzenia zawieszona jest puszka, w której mieszczą się ceny drukowane. W razie potrzeby zażalenia, wypada zapełnić drugą stronę karteczki i odesłać do c. k. Dyrekcyi Policyi.

Omnibusy kursują od dworca kolei do mostu Podgórskiego i napowrót za opłatą od jednej osoby w dzień 7 c., a wieczorem 8 c.; za przewiezienie pakunku dopłaca się do 20 funtów 5 c., nad 20 funtów 6 centów.

Tramwaj (Kolej konna).

Miejsca przestanków oznaczone na planie m. Krakowa:

1) Przy moście Podgórskim.
2) Przy Wolnicy obok Ratusza.
3) Przy dawnym moście starej Wisły na Stradomiu.
4) Na Podzamczu na Stradomiu.
5) Przed kościołem św. Piotra.
6) Przy placu WW. Świętych, naprzeciw Magistratu.
7) Przed kościołem św. Wojciecha w Rynku gł.
8) Przed domem Wgo Mileskiego i Banku hipoteczn. w Rynku głównym.
9) Róg ul. Sławkowskiej naprzeciw kawiarni Rehmana.
10) Przy wyjeździe z ulicy Sławkowskiej, wprost ulicy Długiej.
11) Przy ul. Widok obok Szkoły Sztuk Pięknych i Rondla Bramy Floryańskiej.
12) Przy ul. Polnej obok pałacu hr. Moszyńskiego.
13) Przy dworcu kolei żelaznej.

Wyjątki z ustawy dla publicznych pojazdów.

§. Bez pozwolenia gościa jadącego nie wolno dorożkarzowi przyjmować innych osób ani do pojazdu, ani nawet na kozioł, na żądanie zaś gościa obowiązanym jest dorożkarz wśród jazdy przyjąć do pojazdu te osoby, które mu

gość wskaże, o ile mu na to §. 37 ustawy niniejszej dozwala, nie żądając jednak podwyższenia nad ustanowioną cenę.

§. 35. Początek jazdy przy zawczwaniu dorożki do zajechania przed mieszkanie, lub na inne miejsce oznaczone, liczony ma być od odjazdu dorożki z jej stanowiska, w innym zaś razie od czasu, na który była zamówioną.

§. 37. Za lekkie pakunki w dorożce umieszczone, jako to: ręczne kuferki, torby ręczne itp. nie opłaca się nic woźnicy; za pakunki zaś większe, umieszczone na kożle lub z tyłu pojazdu, należy opłacić. Tenże §. atoli nie odnosi się do jazdy z dworca kolei żelaznej; w Cenniku bowiem tę jazdę osobno uwzględniono.

§. 39. Ceny jazdy oznaczone w Cenniku, odnoszą się tylko do jazdy wewnątrz obrębu rogatek, Podgórza i cmentarza. Należytość rogatkową opłacać powinien gość jadący z miasta tam i napowrót.

§; 41. Za przekroczenie Cennika dorożkarskiego podlega właściciel karze pieniężnej od 5—15 złr., woźnica zaś karze aresztu od 1 do 3 dni. Prócz tego kwotę nad Cennik wziętą należy gościowi zwrócić.

Niektóre ważniejsze przepisy pocztowe.

Należytość za **listy zwyczajne** w całej Austryi i cesarstwie Niemieckiem do 15 gr. wagi wynosi 5 ct., nad 15 gr. do 250 gr. 10 ct. Za listy nieofrankowane płaci odbiorca do 15 gr. podwójnie t. j. 10 ct., od 15 gr. do 250 gr. 15 cent. Porto za listy w miejscu doręczone wynosi 3 cnt.

Oprócz listów są jeszcze w użyciu **Kartki korespondencyjne** po 2 ct, które mogą być przesyłane w całej Austryi i do cesarstwa Niemieckiego; oraz karty korespondencyjne po 4 ct., przy których część zagięta służy do odpowiedzi. Do innych państw europejskich używane są kartki korespondencyjne po 5 ct., mianowicie do Włoch, Francyi, Belgii, Anglii itd., można jednak używać i kartek kor. po 2 cnt., dolepiając odpowiednie marki.

Za listy **za recepisem** czyli **rekomendowane**, dopłaca się oprócz zwykłych należytości pocztowych do wszystkich krajów europejskich jeszcze 10 centów.

Przekazy pocztowe. Za pośrednictwem urzędów pocztowych można przekazywać wypłaty w kraju do 200 złr., jak również za granicę z dolepieniem marek odpowiednich sumie przesłanej.

Listy z pieniądzmi winny być umieszczone w kopercie trwałej, pięcioma pieczęciami opatrzonej, z podaniem dokładnego adresu; na listach zaś do Rosyi przesyłanych musi być wartość tych na kopercie wyrażona w walucie austryackiej i rublach.

Marek i druków pocztowych dostać można we wszystkich większych trafikach, jak również w urzędzie pocztowym na kolei i na ul. Grodzkiej.

Skrzynki pocztowe umieszczone w celniejszych miejscach miasta Krakowa:

1) w urzędzie pocztowym przy ulicy Grodzkiej.
2) „ „ na kolei. Do tej skrzynki wrzucone listy bywają wyjmowane przed odejściem każdego pociągu.
3) w Rynku gł. przy rogu ulicy św. Jana, obok głównej trafiki.
4) w Rynku gł. obok handlu J. Nagla.
5) na Małym Rynku przy rogu ul. Szpitalnej.
6) ul. Floryańska, obok krawca J. Zarzyckiego.
7) ul. Grodzka, obok trafiki Bajera.
8) Na Kleparzu za hotelem Lwowskim.
9) ul. Kopernika.
10) ul. Straszewskiego.

Czas przybycia i odjazdu pociągów.

Przychodzą ze Lwowa. Osobowy o godzinie 5 minut 10 rano. Pospieszny o godzinie 6 minut 48 rano. Osobowy o godzinie 2 minut 38 po południu.

Odchodzą do Lwowa. Osobowy o godzinie 10 minut 48 rano. Pośpieszny o godzinie 9 minut 17 wieczór. Osobowy o godzinie 10 minut 50 wieczór.

Czas peszteński 4 min. wcześniej od zegaru krak.

Przychodzą z Wiednia. Osobowy o godzinie 9 minut 45 rano. Mięszany o godz. 11 minut 5 rano. Pospieszny o godz. 8 minut 30 wiecz. Osobowy o godz. 9 minut 42 wieczór.

Odchodzą do Wiednia. Osobowy o godzinie 5 minut 40 rano. Pospieszny o godz. 6 minut 55 rano. Mieszany o godz. 9 minut 30 rano. Osobowy o godz. 3 po południu.

Do Prus i Wrocławia o godz. 5 min. 30, do Wrocławia i Warszawy o godz. 8 rano.

Z granicy i Warszawy przychodzi o godz. 5 minut 45 wieczór.

Z Prus przychodzą: Mieszany o godzinie 4 minut 16 po południu.

(Czas pragski 12 minut później od krakow.)

Z Wieliczki przychodzą: Miesz. o godz. 7 minut 47 wieczór.

Do Wieliczki odchodzą: Miesz. o godz. 11 minut 5 rano.

Ze Lwowa wychodzą krakowskie: Pospiesz. o godz. 10 minut 30 wieczór. Osob. o godz. 4 minut 33 rano.

We Lwowie stają krakowskie: Pospieszny o godz. 5 m. 20 r. Osobowy o godz. 4 rano.

(Czas peszteński 4 minuty wcześniej od zegaru krakow.)

Z Wiednia wychodzą krakowskie: Pospiesz. o godz. 11 rano. Osobowy o godzinie 8 rano. Osobowy o godz. 8 minut 30 wieczór.

W Wiedniu stają krakowskie: Pospieszny o godz. 4 min. 19 po poł. Osob. o godz. 7 m. 16 w. Osob. o godz. 5 m. 20 po poł.

(Czas pragski 12 minut później od krak.)

Poradnik telegraficzny.

Główny urząd telegraficzny krakowski mieści się przy ulicy Stolarskiej, naprzeciw kościoła OO. Dominikanów, na IIem piętrze i jest otwarty tak w dzień jak i w nocy. **Filia** zaś znajduje się w dworcu kolejowym.

Przy wysełaniu depesz należy podać dokładny adres osoby odbierającej, mianowicie ulicę i mieszkanie. Po zre-

dagowaniu depeszy takowa oddana w urzędzie telegraficznym, bywa obliczoną na wyrazy, gdyż opłata składa się z podwójnej taksy, to jest:

a) z ogólnej i b) od każdego pojedynczego słowa, albo tylko od pojedynczego słowa; mianowicie: Ogólną taksę przy telegramach 24 centy, zaś osobno oblicza się za każde słowo 2 centy. I tak np.: jeżeli wysełamy depeszę o 15 słowach do jakiej stacyi w Austryi lub Węgier i do wszystkich prowincyj, gdzie ogólna taksa jest 24 ct.,

to 15 słów po 2 centy kosztuje	30 ct.
Ogólna taksa	24 „
Razem	54 ct.

Na żądanie można otrzymać za dopłatą 5 centów do depeszy recepis oddawczy. Urząd telegraficzny przyjmuje również przekazy telegraficzne z pieniądzmi.

Hotele i domy zajezdne.

Victoria, właścicielem Aleksander Herteux, ulica św. Anny. Jest tu restauracya w miejscu, powóz do odwożenia gości. Ceny pokojów od 1 do 6 złr.

Drezdeński, Rynek główny i róg ulicy Floryańskiej, restauracya w miejscu. Pokoje z pościelą od 1 złr. i wyżej.

Saski w ulicy Sławkowskiej i św. Jana, świeżo odnowiony. Restauracya i łazienki w miejscu. Remiza dla odwożenia gości.

Pollera przy ul. Szpitalnej najbliżej kolei, restauracya w miejscu.

Kleina przy ulicy św. Gertrudy, obok łąki św. Sebastyana gustownie urządzony. Restauracya w miejscu.

„Pod Różą“ (dawniej Rosyjski) przy ul. Floryańskiej. Restauracya w miejscu.

Polski „pod Białym Orłem“ przy ulicy Floryańskiej.

Krakowski, własność Marfiewicza, ulica Podwale przy plantacyach. W gmachu hotelowym mieści się zakład kąpielowy z wygodami i wszelkiemi potrzebami urządzony. Łaźnia parowa. Powozy do wynajęcia.

Hotel Narodowy ulica św. Józefa.

„Pod Sobieskim“ ulica Sławkowska, przy Plantacyach.

Londyński ul. Stradom, przedmieście.

Kąpiele i łazienki.

Łaźnia Rzymska przy ulicy św. Gertrudy, z największym komfortem na wzór zagranicznych urządzona.

Łaźnia Paryska przy ulicy św. Gertrudy, za hotelem Kleina.

Marfiewicz A. ul. Podwale przy Plantacyach. Kąpiele, łaźnia parowa z wszelkiemi wygodami urządzona.

Bogdański M. ul. Biskupia.

Fryzyerzy i salony do golenia.

Kaniewski K. Rynek główny i róg ul. Wiślnej, podejmuje się czesania w zakładzie i domach prywatnych.

Wiskida T. naprzeciw kościoła Panny Maryi w kamienicy „pod Murzynami“. Zakład fryzyersko-perukarski dla dam i panów.

Piotrowski G. przy ulicy Brackiej. Podejmuje się czesania warkoczy, fryzowania i golenia tak w zakładzie, jakoteż i poza tym.

Furko J. ul. Floryańska. Salon golenia, strzyżenia, fryzowania włosów.

Janicki A. ul. Sławkowska, naprzeciw hotelu Saskiego.

Łubkowski, ulica Szewska.

Worga. Salon golenia, strzyżenia i fryzowania włosów, ulica Sławkowska obok hotelu Saskiego.

Kawiarnie.

Rehman & Hendrich kawiarnia w Sukiennicach od strony ulicy Siennej. Codziennie świeże ciasta własnego pieczywa. Dzienniki polskie, niemieckie, francuskie i angielskie.

Dyktarski A. Rynek główny nad księgarnią D. E. Friedleina, gdzie również znajduje się lokal „Koła literacko-artystycznego.“ Wyborna kawa i herbata, ciasta smaczne własnego pieczywa, cztery bilardy, usługa spieszna, pokoje obszerne i nowo odrestaurowane. Największy wybór pism w języku polskim, niemieckim, francuskim i angielskim.

Wieland. Rynek główny, naprzeciw kościoła św. Wojciecha, przy wejściu w ulicę Grodzką, zaleca się dobrocią kawy i ciastami własnego pieczywa. Piękny widok z okien na Rynek, cztery bilardy. Wszystkie pokoje odnowione i z gustem umeblowane.

Rehman w Rynku głównym w domu Krzysztofory Isze piętro.

Handle win, delikatesów i kolonialnych towarów.

Hawełka A. Handel „pod Palmą". Wszelkie przekąski zimne i gorące. Skład główny piwa Pilzneńskiego. Wody mineralne, towary korzenne, wina, delikatesy i owoce południowe.

Krywult A. Handel korzenny, Rynek gł. i róg Wiślnej.

Wentzel K. Rynek główny „pod Matką Boską". Towary kolonialne, wina, delikatesy i różne przekąski. Wody mineralne krajowe i zagraniczne.

Federowicz J. ulica Szczepańska w domu własnym. — Handel korzenny, skład i zapasy starych win, szczególniej węgierskich.

Nagel Jan, handel korzenny, Rynek gł. obok pałacu Spiskiego, utrzymuje jedyny skład główny drożdży prasowanych z fabryki Ad. Ig. Mautnera i syna w Wiedniu.

Kulczyński J. ulica Floryańska obok Bramy Floryańskiej. Główny skład towarów korzennych en gros, jakoto: kawy, herbaty itp., jak również wódek, rumu i likierów.

Fuchs Edw. Rynek główny naprzeciw kościoła św. Wojciecha. Handel towarów korzennych, win, delikatesów. — Przekąski zimne i gorące.

Grosse J. w Rynku główn. w Pałacu Spiskim. Handel towarów korzennych en gros, jakoto: prawdziwej herbaty chińskiej, kawy, cukru, win i wódek.

Miodosytnie.

Robacka Elżbieta ulica Sławkowska, obok hotelu pod Sobieskim.

Wójcikiewicz J. na Kazimierzu, ul. Krakowska.

Cukiernie.

Maurizio & Redolfi. Rynek gł. przy linii AB.

Rehman & Hendrich. Cukiernia i kawiarnia w Sukiennicach od ulicy Siennej.

Knowiakowski J. K. róg ul. Floryańskiej i św. Tomasza.

Rogalski J., Rynek gł. obok handlu E. Fuchsa.

Grossman w Rynku gł., róg ul. Szewskiej.

Restauracye.

Heurteux A. ul. św. Anny w hotelu Victoria.

Ziembiński Rynek gł. i róg ul. Floryańskiej, w hotelu Drezdeńskim.

Rzewuski St. ulica Floryańska dom własny. Oprócz potraw z karty, stołuje miesięcznie. Piwo tenczyńskie, oraz 3 bilardy.

Chyba Fritz ulica Wiślna. Nowo założona z konfortem restauracya, w której o każdej porze dostać można świeżego piwa okocimskiego.

Tylko J. ulica Zwierzyniecka w ogrodzie zwanym pod „Kopcem Kościuszki“. Wszelkie potrawy, wina, piwo, kawa i chleb domowego pieczywa. Co Niedziela Koncert muzyki wojskowej.

Streit J. Piwiarnia i Restauracya ul. Grodzka, naprzeciw c. k. Sądu krajowego.

Kurkiewicz Jan przy wejściu w ulicę Grodzką. Restauracya oraz przekąski zimne i gorące, również skład wędlin kiełbas własnego wyrobu.

Rzeźnicy i składy wędlin.

Armółowicz Stanisław, ulica Grodzka.

Armółowicz Wiktor, ulica Floryańska, dom własny.

Właściciele fiakrów, wynajmujący powozy i konie.

Pękalski Jan, Smoleńsk. Wynajmuje powozy spacerowe i karawany wiedeńskie. Posiada znaczny zapas trumien;

oraz urządza pogrzeby od skromnych do najwspanialszych za niskiem wynagrodzeniem.

Żeligowski A. ulica Karmelicka. Wynajmuje powozy do dalszych wycieczek.

Lipiński W. ulica Bracka. Wynajmuje powozy i konie wierzchowe.

Zakład zastawniczy.

Kasa Oszczędności ulica Szpitalna, dom własny.

Domy bankowe, Kantory kupna, sprzedaży papierów i wymiany pieniędzy.

Bank galicyjski dla handlu i przemysłu w Rynku głów., naprzeciw wieży Ratuszowej.

Bank hipoteczny. Rynek gł. w domu hr. Wodzickiego.

Bank Narodowy (National Bank). Ul. Franciszkańska.

Mendelsburg A. Kantor wymiany pieniędzy w Rynku głównym.

Kurnatowski & Comp. Kantor wymiany pieniędzy, Rynek główny, obok księgarni D. E. Friedleina.

Blau & Epstein. Rynek linia AB.

Redakcye pism i ceny prenumeraty.

Czas, pismo codziennie wychodzące, ul. św. Tomasza przy Plantacyach. Prenumerata kwartalna złr. 5, miesięczna złr. 2, numer pojedynczy 10 ct.; z przesyłką pocztową: kwartalnie złr. 6, miesięcznie 2.50.

Przegląd Polski. Expedycya w Administracyi „Czasu“, wychodzi w zeszytach 10cio arkuszowych co miesiąc. Prenumerata roczna złr. 16, kwartalnie złr. 4, pojedynczy zeszyt 1.50.

Przegląd lekarski ulica Podwale nr. 84. Ekspedycya w księgarni S. A. Krzyżanowskiego, Rynek. Wychodzi co sobotę, prenumerata rocznie 8 złr., półrocznie 4 złr., kwartalnie 2 złr.; z przesyłką pocztową: rocznie 8 złr. 80 ct., półrocznie 4 złr. 40 ct., kwartalnie 2 złr. 20 ct.

Gazeta krakowska wychodzi dwa razy na tydzień, to jest co czwartek i niedzielę. Prenumerata wynosi kwartalnie 2 złr., z przesyłką pocztową 2 złr. 40 ct.

Djabeł, pismo satyryczne, illustrowane. Ekspedycya w handlu R. Ludwińskiego Rynek gł. Wychodzi dwa razy na miesiąc 1go i 15go. Prenumerata kwartalna 1 złr., numer pojedynczy 20 ct.

Krakowianin pismo dwutygodniowe. Administracya przy ul. św. Jana w drukarni Związkowej. Prenumerata wynosi w miejscu: rocznie 2.40, półrocznie 1.20, kwartalnie 60 ct., z przesyłką pocztową: rocznie 3.20, półrocznie 1.60, kwartalnie 80 ct.

Kronika krakowska pismo dwutygodniowe. Administracya w drukarni Związkowej. Prenumerata wynosi tyle, co i na „Krakowianina“.

Artyści i malarze portretowi.

Wszyscy prawie wymienieni artyści i rzeźbiarze posiadają swoje prace na wystawie Sztuk pięknych w Sukiennicach (I piętro), gdzie bliższe objaśnienia o pracowniach tychże każdej chwili otrzymać można.

Matejko Jan, ul. Floryańska w domu własnym.
Gramatyka Antoni ul. Wielopole.
Łuszczkiewicz Wład. ul. Garbarska.
Eljasz Walery ulica Karmelicka.
Kosak Juliusz ulica Zwierzyniecka.
Lipiński ulica Karmelicka.
Cynk ulica Podwale.
Benedyktowicz ulica Starowiślna.
Szynalewski Feliks ulica Krupnicza.
Abramowicz Władysław ulica Grodzka.
Picard Leon ulica Floryańska.

Artyści rzeźbiarze.

Gadomski Walery, ul. Karmelicka.
Wyspiański Fr., ul. Kanonicza.

Trembecki Zygmunt na Kleparzu ul. Długa, wykonywa wszełkie roboty kamieniarskie.

Hochstim ul. św. Gertrudy w domu własnym.

Artystyczne wyroby ram rzeźbionych i złoconych.

Krywult Aleksander ulica Floryańska w domu własnym, gotowe ramy, przyjmuje także zamówienia na wszelkie roboty wchodzące w zakres rzeźb, pozłacania, malowania i sztukateryi.

Leicht E. w hotelu Drezdeńskim ulica Floryańska, — ramy złocone do obrazów, luster, oraz ramy kościelne, — stawia nowe ołtarze, ambony, feretrony itp.

Adwokaci.

Blatteis Zygmunt.
Csesnak Feliks.
Eibenschütz Leon.
Goldman Rafał.
Hajdukiewicz Jan.
Jakubowski Faustyn.
Jakubowski Roman.
Ichheiser Michał.
Kański Mikołaj.
Kaufman Józef.
Lisowski Władysław.
Machalski Maksymilian.
Markiewicz Władysław.
Mochnacki Józef.
Rosenblatt Joachim.
Starzewski Rudolf.
Styczeń Wawrzyniec.
Szlachtowski Feliks.
Trojnalski Juliusz.
Wędrychowski Wład.
Weigel Ferdynand.
Wechsler Maurycy.
Wilkosz Ferdynand.

Notaryusze.

Brzeski Wiktor, ul. Kanonna.
Goebel Roman, Plac Franciszkański.
Gutowski Julian, ul. Grodzka.
Muczkowski Stefan, ul. Bracka w domu własnym.

Doktorzy medycyny.

Balicki Stanisław.
* Baraniecki Adryan.
Blatteis Jakób.
Blumenstock Leon, Prof.
Bossowski Kazimierz.
Braunstein Fryderyk.
* Brodowicz Józef, Prof.
Browicz Tadeusz, Prof.
Bryk Antoni, Prof.
Bulikowski Franciszek.
Buszek Jan.
* Czerwiakowski Ignacy, Pr.
Danek Franciszek.
Domański Stanisław.
Doskowski Józef.
Drobner Jakób.
Goebel Karol.
Grabowski Kazimierz.
Harajewicz Jan.
Jakubowski Maciej Prof.
Jaszczurowski Józef.
Jodłowski Jan.
Jordan Henryk.
Jurowicz.
* Kadyj Henryk.
Kirschner Aron.
Kohn Maksymilian.
Kopernicki Izydor, Prof.
Korczyński Edward, Prof.
Kralczyński Kazimierz.
Krongold Wilhelm.
Kułakowski Wincenty.
Kwaśnicki August.
Lustgarten L.
* Lutostański Bolesław.
Machek Emil.
Madurowicz Maurycy, Prof.
* Majer Józef, Prof.
Mars Antoni.
Mączka Tomasz.
Murdzieński Franciszek.
Obaliński Alfred.
Oettinger Józef, Prof.
Paleczny Józef.
Pareński Stanisław.
Paszkowski Stanisław.
Pieniążek Przemysław.
* Piotrowski Gustaw, Prof.
Pissek Wilhelm.
Ponikło Stanisław.
* Rasp Karol.
Riedmüller Józef.
Rosenblatt Emanuel.
Rosner Antoni, Prof.
Rosner Jan.
Rybczyński Aleksander.
Rydel Łucyan, Prof.
Ściborowski Władysław.
Skobel Stanisław.
Skórczewski Bolesław.
Śliwiński Michał.
* Stopczański Aleks., Prof.
Strzechowski Wilhelm.
Szewczyk Józef.
* Teichman Ludwik, Prof.
Tuszyński Ferdynand.
Warschauer Jonatan.
Wasylewski Tytus.
Wilkosz Aleksander.
Wiszniewski Ludwik,
Zaremba Tomasz.
Zarewicz Aleksander.
Zieleniewski Michał.
Ziembiński Jan.
Żelazowski Wiktor.
Żuławski Karol.

Gwiazdka oznacza lekarzy nietrudniących się praktyką.

Dentyści.

Dłużyński, róg ulicy Floryańskiej naprzeciw hotelu pod „Różą“.

Goebel K. Dr medycyny i lekarz specyalny chorób ustnych. Plac Franciszkański.

Weterynarze.

Pacuła Jędrzej, ul. Grodzka.

Dr. **Rasp Karol**, ul. Krupnicza.

Apteki.

Gralewski F. róg ulicy Szczepańskiej i Sławkowskiej „pod Tygrysem.“

Radler Edward ulica Grodzka „pod Głową.“ Utrzymuje na składzie wszelkie przetwory zagraniczne i krajowe.

Siedlecki Adolf, Rynek AB. „pod Białym Orłem.“

Stockmar E. róg ul. Grodzkiej i Szerokiej.

Trauczyński A. Rynek główny, naprzeciw wieży Ratuszowej pod „Złotą koroną“. Utrzymuje skład różnych specyfików krajowych i zagranicznych.

Wiszniewski Konstanty ulica Floryańska „pod Gwiazdą.“ Skład wszystkich wód mineralnych krajowych i zagranicznych, sole mineralne do kąpiel, wyroby gumowe i przyrządy, oraz wszelkie środki aptekarskie krajowe i zagran.

Inżynierowie i budowniczy.

Beym Ludwik, ul. Kopernika dom własny.

Łuszczkiewicz Antoni, ul. Kopernika, naprzeciw szpitala św. Łazarza w domu własnym.

Matusiński Jacek, ul Garncarska dom własny.

Nitsch Maksymilian, Lubicz dom własny.

Opid Adolf, Ul. Kolejowa dom własny.

Pryliński Tomasz.

Wężowicz Wincenty, Plac Dominikański.

Żołdani Stefan, ul. Floryańska.

Majstrowie ciesielscy.

Bruśnicki Wład., ul. Garncarska.
Głowacki Andrzej, Pędzichów.
Kołodziejski Wincenty.
Pszorn Julian, ul. Długa dom własny.
Tlachna Franc., ul. Zwierzyniecka dom własny.

Majstrowie murarscy.

Grabowski Ignacy, ul. Floryańska.
Latkowski Ignacy, na Grzegórzkach dom własny.
Miarczyński Ignacy, ul. Wielopole.
Tomaszewski Paweł.

Wyroby stolarskie i magazyny mebli.

Kalisz J., ul. Długa.
Myśliwiec A., ul. Mikołajska dom własny.
Wojtych F., ul. Franciszkańska.
Michałowski M., ul. św. Jana w hotelu Saskim. Wielki wybór mebli gotowych.

Wyroby tokarskie.

Hess Franciszek, Rynek główny, naprzeciw kościółka św. Wojciecha. Filia fabryki wiedeńskiej, wielki wybór tokarskich i galanteryjnych wyrobów.

Jan Bayer, ulica Grodzka.

Soczek Henryk, Rynek gł. obok handlu J. F. Fischera, oprócz wyrobów tokarskich przyjmuje do reperacyi i pokrycia parasole i parasolki.

Majstrowie kamieniarscy.

Stehlik Edward, ul. Lubicz dom własny.
Galli Jan, ul. Floryańska.
Hochstim F., ul. św. Gertrudy.

Wykaz urzędów cywilnych i wojskowych w Krakowie.

Areszta policyjne róg ul. Kanonnej naprzeciw Zamku.

Bank galicyjski dla handlu i przemysłu, Rynek główny, naprzeciw wieży Ratuszowej. Magazyn tegoż w obrębie dworca kolei żelaznej.

Dworzec kolei żelaznej północnej i galicyjskiej przy ulicy Lubicz.

Dyrekcya i Kasa Towarzystwa Zaliczkowego, ulica św. Jana, naprzeciw hotelu Saskiego.

Dyrekcya inżynieryi wojskowej, ulica Starowiślna dom narożny.

Dyrekcya powiatowa skarbowa i sąd powiatowy w sprawach dochodowych, ul. Kanonna.

Dyrekcya Policyi, ul. Mikołajska.

Expozytura prokuratoryi skarbowej, róg ul. Szczepańskiej i Sławkowskiej.

Fabryka c. k. tytoniu i cygar, ul. Dolne Młyny.

Filia c. k. uprzyw. galic. Banku hipotecznego, w Rynku gł. w domu hr. Wodzickiego, róg ul. Szewskiej.

Filia c. k. uprzyw. austr. Banku narodowego, róg ulicy Brackiej i Franciszkańskiej.

Główny urząd powiatowy i zbiorowy oraz kasowy wpłat i urząd depozytowy, obok teatru, róg ul. Szewskiej i Jagiellońskiej.

Główne koszary i szpital wojskowy z oddziałem rekonwalescentów na Zamku.

Hipoteka i archiwum akt grodzkich, w gmachu przy kościele św. Piotra, ul. Grodzka.

Izba handlowa tudzież **Kasa Oszczędności** z oddziałem zastawniczym pożyczkowym, ul. Szpitalna dom własny.

Kancelarya lekarza obwodu Igo, Rynek, naprzeciw wieży Ratuszowej.

" " " IIgo, ul. św. Jana, naprzeciw klasztoru.

" " " IIIgo, na Kaźmierzu.

Kancelarya konsystorza dyecezyi krakowskiej, w Pałacu Biskupim ul. Franciszkańska.

Kancelarya kapituły krakowskiej, ul. Kanonna.

Kancelarya wyznania ewangelickiego, ul. Grodzka.

Kancelarya Senatu uniwersyteckiego i lektorya, ul. Grodzka, w Collegium Juridicum.

Komenda fortecy i placu z oddziałami dla spraw wojskowych, sanitarnych i intendentura, ul. Grodzka.

Koszary wojskowe, ul. Grodzka, na Piasku, na Szlaku i w zabudowaniu XX. Bernardynów.

Koszary i kancelarya żandarmeryi, ul. Garncarska.

Koszary oddziału wojskowo-policyjnego, ul. Kanonna (pod Telegrafem). Posterunki na Kaźmierzu, na dworcu kolei żelaznej, ulica św. Tomasza gdzie drukarnia „Czasu", oraz w Dyrekcyi Policyi ul. Mikołajska.

Magistrat dawniej pałac Wielopolskich przy ul. Franciszkańskiej, jak równie w domu od ulicy Poselskiej w budynku z wejściem od ulicy Grodzkiej, bióro Prezydenta, sala rady miasta, kasa i likwidatura. W budynku z wejściem od Franciszkanów registratura i dziennik, oddział spraw skarbowych i podatkowych, biuro 2 Wiceprezydenta budownictwa miejskiego, biuro zarządu budowli miejskich. W budynku w podworcu biuro spraw policyjnych i wojskowych konskrypcyjnych, tudzież areszta miejskie. W domu przy ulicy Poselskiej biuro 3 komisarzy obwodowych, buchhalterya i expedyt.

Nadprokuratorya rządowa, w gmachu przy kościele św. Piotra, ul. Grodzka.

Podkomisya krajowa podatku gruntowego, róg ul. Szewskiej i Jagiellońskiej.

Prokuratorya rządowa, ul. Kanonna.

Probostwo grecko-unickie, ul. Wiślna, przy Plantacyach.

Rada powiatowa i Towarzystwo rolnicze, ul. św. Jana naprzeciw Szkoły realnej.

Rezydencya Biskupa, Pasterza dyecezyi, ul. Franciszkańska w Pałacu Biskupim.

Sąd delegacyi miejskiej w sprawach cywilnych, w gmachu przy kościele św. Piotra, ul. Grodzka.

Sąd delegacyi miejskiej w sprawach karnych, tamże.

Sąd krajowy w sprawach cywilnych, tamże.

Sąd wyższy krajowy, tamże.

Sąd krajowy w sprawach karnych, ul. św. Michała.

Starostwo powiatowe z oddziałem budownictwa lądowego i wodnego, jak i podatkowym. Rynek gł. w Pałacu Spiskim.

Starostwo górnicze, ulica Garncarska.

Towarzystwo wzajemnych ubezpieczeń od ognia, tudzież od gradu, na życie, wzajemnego kredytu, przy ulicy Górnych Młynów.

Urząd pocztowy, ul. Grodzka naprzeciw kościoła św. Idziego.

Drugi oddział na dworcu kolei żelaznej.

Urząd probierczy dla wyrobów złotych i srebrnych i stęplowania tychże, ul. Grodzka.

Wyższy urząd cłowy, tudzież urząd poboru dochodów niestałych, kontroli towarów, zarząd magazynu tytoniu i stempli i pow. ekonomat, Stradom, obok Komendy wojskowej.

Drugi oddział tego urzędu na dworcu kolei żelaznej.

Zakłady dobroczynności.

Arcybractwo Miłosierdzia i Banku Pobożnego, dom własny, róg ul. Siennej i Stolarskiej.

Bursa dla ubogich studentów, Mały Rynek przy kościele św. Barbary.

Szpital powszechny św. Łazarza, wraz z oddziałem chorób wewnętrznych, zewnętrznych, położniczych, syfilistycznych i umysłowych, Wesoła, ulica Kopernika. Dyrektor zakładu Dr Harajewicz.

Szpital św. Ludwika dla dzieci, Wesoła, ul. Krzyżowa. Dyrektor Dr M. L. Jakubowski.

Szpital Braci Miłosierdzia, Kaźmierz, ul. Wielicka.

Szpital izraelicki, Kaźmierz, ul. Skawińska.

Zakład dla osieroconych chłopców, fundacyi Michałowskiego, ul. Karmelicka przy wałach.

Zakład ubogich pod opieką Towarzystwa Dobroczynności zostających, Stradom, ul. Koletek.

Zakłady naukowe publiczne i prywatne.

Akademia Umiejętności z biblioteką i swemi zbiorami, ul. Sławkowska, naprzeciw kościoła Marków.

Biblioteka Jagiellońska i Gabinet archeologiczny, ul. św. Anny.

Gimnazyum św. Anny (Nowodworskie), ul. św. Anny.

Gimnazyum św. Jacka, w zabudowaniu XX. Dominikanów, (wchód około Nowej Bramy).

Instytut techniczno-przemysłowy w miejsce zniesionego Instytutu technicznego, ul. Gołębia.

Kancelarya komisyi egzaminacyjnej dla kandydatów stanu nauczycielskiego do szkół ludowych i wydziałowych, róg ulicy Brackiej i Franciszkańskiej, złączone z seminaryum męzkiem.

Kancelarya Rady szkolnej miejskiej, w Rynku głównym, Krzysztofory, róg ul. Szczepańskiej.

Kancelarya Rady szkolnej okręgowej w c. k. Urzędzie Starostwa powiatowego.

Kliniczny zakład, ul. Kopernika.

Obserwatoryum, „ „

Prosectorium, „ „

Seminaryum męzkie, róg ulicy Brackiej i Franciszkańskiej.

Seminaryum żeńskie, Piasek, dom Götza.

Szkoła wyższa realna, ul. św. Jana.

Szkoła ludowa 4 klasowa, ulica Bracka.

„ „ „ „ u ś. Barbary, Mały Rynek.

„ „ „ „ ul. św. Marka, obok kościoła św. Krzyża.

„ „ „ „ miejska, w byłym szpitalu św. Ducha, ul. Szpitalna.

„ „ **3** „ na Kleparzu przy kościele ś. Floryana.

„ „ „ „ na Piasku.

Szkoła ludowa 3 klasowa ewangelicka, ul. Grodzka.
„ „ „ „ miejska dla obu płci na Kaźmierzu w Ratuszu.
„ „ „ „ miejska na Stradomiu obok kościoła Bernardynów.
Szkoła żeńska wydziałowa o 8 klasach, róg ulicy św. Marka i Plantacyj.
Szkoła żeńska 6 klasowa w klasztorze św. Jana, ulica św. Jana.
„ „ „ „ w klasztorze św. Tomasza, ul. Szpitalna.
„ „ „ „ w klasztorze św. Andrzeja, ul. Grodzka.
„ „ „ „ w klasztorze PP. Wizytek. Piasek, ulica Biskupia.
„ „ 4 „ w klasztorze PP. Augustyanek, na Kaźmierzu.
„ „ 3 „ u Szarytek, na Kleparzu, Szlak.
„ „ „ „ u Felicyanek, ul. Mikołajska.
Szkoła rzemieślnicza miejska, w byłym szpitalu św. Ducha.
Szkoła Sztuk pięknych, Kleparz, ul. Widok, naprzeciw Bramy Floryańskiej.
Uniwersytet Jagielloński, ul. św. Anny.

Pensyonaty prywatne męzkie.

Hendel Tomasz, Pensyonat męzki z prawami zakładu publicznego, róg ul. Brackiej i Gołębiej.
X. Słotwiński, konwikt XX. Pijarów, ulica św. Jana przy kościele XX. Pijarów.

Pensyonaty prywatne żeńskie.

Serwatowska Marya, róg ulicy Wiślnej i Gołębiej pod „Zającem."
Bernacińska M., ul. Floryańska, obok Bramy.
Krynicka K., ul. Wiślna.
Górska, Piasek, obok łazienek Marfiewicza.

Towarzystwa i Kasyna.

Resursa mieszczańska, Rynek główny, dom Fuchsa, I piętro.

Resursa obywatelska, Rynek gł., dom Banku galicyjskiego naprzeciw wieży Ratuszowej.

„**Muza**,“ Stowarzyszenie muzyczne przy placu Szczepańskim obok Plantacyj.

„**Koło literacko-artystyczne**,“ w Rynku głównym, dom Morbitzerów.

„**Ognisko**,“ Towarzystwo drukarzy, ul. św. Tomasza.

Straż ogniowa w koszarach przy ul. Kolejowej. Naczelnikiem straży W. Eminowicz. Obserwacye pożaru z wieży Maryackiej.

Przedsiębiorcy robót asfaltowych.

Wasylkowski, Kleparz, ul. Basztowa dom narożny, podejmuje się asfaltowania w sieniach, hallach, podwórzach, stajniach itp.

Drukarnie.

„**Czasu**“ pod zarządem Józefa Łakocińskiego, urządzona podług najnowszych wzorów, posiada znakomity zapas czcionek najnowszego gustu, przytem nowe prasy pospieszne i ręczne, poruszane motorem gazowym najnowszego wynalazku (pierwszy w Galicyi), odznaczona Medalem zasługi na Wystawie Lwowskiej w r. 1877 „za staranne i pełne smaku druki.“ Drukarnia ta ma wielki skład papierów drukowych, kancelaryjnych, listowych itp. i jest największą w Krakowie. Adres: Ulica św. Tomasza pod L. 413 lub ulica św. Marka pod L. 423 przy Plantacyach.

W temsamem zabudowaniu znajdują się bióra Wydawnictwa dziennika „Czas“.

Anczyca i Sp., ul. Kanonna. Zaopatrzona jest w wielki wybór czcionek najnowszych, oraz 3 maszyny pospieszne, poruszane za pomocą pary.

Związkowa, ulica św. Jana w hotelu Saskim. Zakład prowadzony przez Stowarzyszenie Drukarzy.

Korneckiego Winc., róg ul. św. Anny i Wiślnej, zaopatrzona w nowe czcionki wszelkiej formy, w dwie maszyny pospieszne itd.

Uniwersytetu Jagiellońskiego ul. Grodzka.

Księgarnie.

D. E. Friedlein, w Rynku głównym.

S. A. Krzyżanowski, w Rynku głównym przy rogu ul. Sławkowskiej. Księgarnia i skład nut, przyjmuje prenumeratę na wszelkie pisma krajowe i zagraniczne.

G. Gebethner i Sp., Rynek gł. naprzeciw wieży Ratuszowej.

Himmelblau, ul. Floryańska w domu Lannera.

Fr. X. Pobudkiewicz, Rynek, Hotel Drezdeński.

Introligatorzy.

Kutrzeba, ul. Floryańska naprzeciw hotelu „pod Różą."

Schrott J., róg ul. św. Anny i Jagiellońskiej.

Wójcik K., Plac P. Maryi obok kościoła św. Barbary.

Terakowski J., ul. św. Tomasza, przy drukarni „Czasu."

Grawerowie i pieczętarze.

Wojtych, w Sukiennicach naprzeciw ul. Siennej. Wykonuje na wszelkiego rodzaju kruszcach herby, napisy itp.

Langer, ul. Grodzka.

Zakłady fotograficzne.

Rzewuski Walery, ul. Podwale przy Plantacyach w domu własnym. Wykonywa portrety w oświetleniu zwykłem lub tak zwanem Rembrantowskiem z połyskiem.

Szubert, ulica Krupnicza. Na żądanie wykonywa fotografie z połyskiem porcelany. Zdejmuje fotografie od godziny 9 rano do 5 po południu.

Bizański Stanisław, pod Nową Bramą, naprzeciw jatek rzeźniczych.

Krieger J., Rynek gł. i róg ul. św. Jana. Zdejmuje fotografie bez względu na stan powietrza. Wielki wybór widoków i pomników m. Krakowa.

Litografie.

Salb M., ul. św. Tomasza. Wykonywa z gustem i starannie wszelkie roboty w zakres litograficznej wchodzące.

Pruszyński A., ul. Floryańska, naprzeciw Muzeum ks. Czartoryskich.

Jubilerzy.

Nitsch Edward, przy ulicy Floryańskiej. Największy skład wyrobów ze złota i srebra.

Glixelli Wład., w ulicy Grodzkiej. Skład gotowych wyrobów ze złota i srebra. Zamienia używane przedmioty na nowe i podejmuje się reparacyj.

Głowacki Wacław, ul. Grodzka. Oprócz złotych i srebrnych gotowych wyrobów, utrzymuje także skład wyrobów z chińskiego srebra.

Piątkowski F., ulica Szewska. Firma znana zaszczytnie od lat kilkudziesięciu. Przyjmuje wszelkie reparacye.

Wojciechowski Wł., przy ul. Szewskiej pod L. 222 idąc z Rynku na prawo, odznacza się wielkim gustem w swoim zawodzie, a szczególniej w bižuteryach, oprawie brylantów i drogich kamieni.

Optycy.

Biason August, Rynek gł. przy wejściu w ul. Grodzką. Poleca Szan. Publiczności swój znacznie powiększony i na nowo urządzony skład narzędzi optycznych, fotografij itd.

Boscowitz J., ul. Grodzka.

Niemetz H. Skład maszyn do szycia, oraz wszelkich narzędzi optycznych, galanteryjnych.

Ruśnikarze (Składy broni).

Höffelmayer Ignacy, ulica Sławkowska. Oprócz różnej zwyczajnej broni palnej i siecznej, ma na składzie wszelkie przybory myśliwskie.

Demmer F., w Rynku gł. gdzie kawiarnia Wielanda. Skład broni palnej rozmaitych systemów, jak również siecznej z najlepszych fabryk belgijskich, oraz wszelkie przybory myśliwskie.

Zegarmistrze.

Satalecki J., Rynek główny, idąc ku ulicy Grodzkiej obok księgarni D. E. Friedleina. Skład i wielki wybór zegarów ściennych i kieszonkowych, złotych i srebrnych z fabryk genewskich i innych. Wszelkie reparacye uskutecznia z wielką dokładnością.

Kowalski, Rynek gł., Sukiennice nr. 15 od ul. Szewskiej. Poleca swój obficie zaopatrzony skład zegarów pendułowych i kieszonkowych.

Bojarski W., Rynek główny Sukiennice nr. 24 od ul. Szewskiej. Utrzymuje zawsze wielki wybór zegarów ściennych, pendułowych i kieszonkowych, oraz przyjmuje takowe do reparacyi.

Limanowski, Sukiennice wprost ul. Siennej. Największy wybór zegarków kieszonkowych złotych i srebrnych, oraz zegarów ściennych. Przyjmuje wszelkie reparacye.

Modniarki i magazyny mód i ubiorów damskich.

Zawistowska J., Rynek gł. nr. 46, I. piętro. Zaopatrzony w wielki wybór kapeluszy damskich, przyjmuje zamówienia na kostiumy i stroje damskie w miejscu i na prowincyi.

Chojecka K., róg ul. Szewskiej i Jagiellońskiej I piętro. Wykonywa suknie damskie i ubiory podług najświeższej mody. Otrzymuje na każdą porę roku świeże transporta kwiatów i kapeluszy damskich.

Rękawicznicy.

Czynciel J., Rynek główny obok kościoła N. M. Panny. Skład wszelkich wyrobów rękawiczniczych i galanteryjnych.

Lubański, ulica Szeroka, przy kościele OO. Dominikanów.

Szpengler F., ulica Grodzka w domu własnym. Obok składu rękawiczek utrzymuje bieliznę gotową, przedmioty galanteryjne etc.

Kuśnierze i składy futer.

Chęciński Fr., Plac WW. Świętych obok Magistratu. Skład gotowych futer i czapek, oraz przyjmuje takowe do przechowania przez lato.

Jachimski A., ulica Grodzka dom własny. Skład futer, przyjmuje takowe do przechowania przez lato, oraz wszelkie reparacye.

Królikowski A., ul. Franciszkańska. Wielki skład futer.

Krawcy i magazyny gotowych ubiorów męzkich.

Filipkiewicz L., ul. Floryańska naprzeciw hotelu „pod Różą.“ Posiada gotowe ubrania męzkie według najświeższych żurnali.

Czarnuchowski, ul. Floryańska. Oprócz ubiorów gotowych, składy sukna i kortów.

Passyga Leon, ul. Sławkowska naprzeciw kościoła św. Marka. Wielki skład kortów i sukna. Wykonuje roboty według najświeższych żurnali.

Lipczyński Adam, Rynek gł. i róg ul. Wiślnej. Sukna i korty otrzymuje z Berna, Reichenberga, Francyi i Anglii. Zamówienia wykonywa podług najświeższych żurnali i jak najpunktualniej.

Lipczyński J., ul. Grodzka naprzeciw Magistratu. Zapas ubiorów na każdą porę roku, wielki wybór i skład sukna i kortów.

Zarzycki J., róg ul. Floryańskiej i św. Marka. Ubiory gotowe oraz wszelkie przybory dla PP. wojskowych i urzędników.

Szewcy i magazyny obuwia.

Bańkowski J., ul. Floryańska obok hotelu „pod Różą.“ Własnego wyrobu obuwie męzkie na wszystkie pory roku.

Hanicka, ul. Floryańska, poleca swój od lat kilkudziesięciu znany sklep gotowego obuwia damskiego.

Markiewicz A., róg ul. Sławkowskiej w hotelu Saskim. Wielki skład gotowego obuwia męzkiego, oraz przyjmuje wszelkie zamówienia i wykonywa na czas oznaczony.

Tapicerzy.

Nowicki, ul. Sławkowska naprzeciw pałacu ks. Czartoryskich. Skład gotowych mebli i wszelkich przedmiotów służących do upiększenia salonów i pokoi.

Sadowski J., przy rogu ul. Floryańskiej i św. Marka. Nowo założony sklep gotowych mebli, poleca również swą pracownię tapicerską.

Rymarze.

Szklarski J., ulica Floryańska (obok apteki Wiszniewskiego). Wielki skład wyrobów siodlarskich i rymarskich.

Kleczyński J., ul. Szpitalna obok hotelu Pollera. Zamówienia i wybijanie pojazdów wykonywa jak najpunktualniej.

Malarze pokojowi.

Jachimowicz W., ul. Wielopole, dom własny.

Macke, ulica Kanonna, dom własny. Podejmuje się wszelkich robót w zakres malarstwa wchodzących.

Ogrodnicy.

Tengler Jakób, ul. Karmelicka, dom własny. Zakłada parki i ogrody angielskie, dostać można o każdej porze gotowych bukietów, jakoteż skład nasion warzywnych, owocowych, kwiatów itd.

Freege A., dom własny za ogrodem Strzeleckim. Ma wielki zapas kwiatów na każdą porę roku, uskutecznia wszelkie zamówienia w zakres ogrodnictwa wchodzące na czas oznaczony.

Browary.

Götz Jan, Piasek, gdzie wyrabiają sławne piwo okocimskie. Agencya przy ul. św. Jana, naprzeciw hotelu Saskiego.

John Rudolf, ulica Lubicz za koleją.

Składy towarów bławatnych i galanteryjnych.

Czerny A., Rynek gł.. róg ul. Sławkowskiej. Magazyn zaopatrzony w najmodniejsze fasony sukien, okryć, paletotów damskich itd.

Dziubczyńska J., Rynek gł., róg ul. Floryańskiej. Obok składu towarów bławatnych, znajduje się magazyn mód i strojów, jakoteż skład gotowych sukien damskich itp.

Koral J. (dawniej W. Schönberg), Rynek gł. naprzeciw handlu Wgo Biasiona. Skład płócien, bielizny gotowej, materyj itp.

Schwartz H., ulica Grodzka w domu własnym. Oprócz towarów bławatnych, skład komisowy płócien i bielizny stołowej, materyj z najpierwszych fabryk zagranicznych.

Riedel Józef, Rynek gł. „pod Jaszczurkami“, naprzeciw kościółka św. Wojciecha. Firma ta od lat 60 istniejąca, zawsze jest zaopatrzoną w wielki wybór płócien, gotowej bielizny męzkiej i damskiej, oraz utrzymuje wielki skład herbaty chińskiej.

Składy galanteryjne.

Feintuch L., w Sukiennicach nr. 1 i 2, obok cukierni Rehmana i Hendricha. Wielki magazyn nowości, jakoto: wszelkie wyroby galanteryjne z bronzu, drzewa, skóry i porcelany.

Matusiński Ignacy, Rynek główny, naprzeciw wieży Ratuszowej. Elegancko urządzony magazyn towarów galanteryjnych i norymberskich, z najnowszych fabryk krajowych francuskich i angielskich.

Zaplatalski J., Rynek gł. na rogu ulicy Sławkowskiej. Skład wszelkich towarów galanteryjnych, oraz największy wybór zabawek dziecinnych.

Składy herbaty.

Grosse Juliusz, Rynek gł., pałac Spiski. Wielki skład herbaty, handel hurtowny towarów kolonialnych.

Kulczyński Józef, przy Bramie Floryańskiej. Główny skład prawdziwej herbaty chińskiej hurtownie i częściowo, oraz skład wódek, likierów i rumu.

Lenert Fr., ul. Sławkowska. Skład herbaty chińskiej.

Fritsch H., Mały Rynek. Handel korzenny i win, oraz wielki skład herbaty chińskiej.

Składy maszyn do szycia.

Niemetz K., c. k. mechanik przy Uniwersytecie Jagiellońskim, w Rynku gł. róg ul. św. Jana. Poleca maszyny do szycia różnych systemów, narzędzia optyczne, maszynki elektryczne i towary galanteryjne.

Neidlinger G., ulica Floryańska. Wielki skład maszyn systemu Singera. Można nabyć maszynę na wypłatę po 1 złr. tygodniowo.

Składy szkła i porcelany.

Bazes W., Rynek gł. w Krzysztoforach, naprzeciw Sukiennic. Skład luster, ram złoconych itd.

Tomaszewski Wł., ul. Grodzka dom Schwartza.

Składy towarów żelaznych.

Launer J., ulica Floryańska, naprzeciw hotelu Drezdeńskiego. Wszelkie wyroby metalowe, przedmioty domowe i kuchenne, oraz zabawki dziecinne.

Górecki T., Rynek gł. przy wejściu w ulicę Grodzką. Oprócz składu towarów żelaznych, narzędzi gospodarczych i rzemieślniczych, przyrządów chirurgicznych, utrzymuje także i skład towarów norymberskich.

Halski (dawniej Tarasiewicz). Sukiennice od ul. Szewskiej. Wszelkie wyroby żelazne i metalowe, jakoto: piece żelazne, zamki, sierpy, kosy, naczynia kuchenne, wagi, oraz skład towarów norymberskich.

Materyały piśmienne.

Fischer J. F., w Rynku gł. przy linii AB.

Kutrzeba i Murczyński, Rynek gł., róg ulicy Brackiej. Wszelkie materyały piśmienne i rysunkowe, wielki skład obić pokojowych.

Fischer J. dawniej H. Żychoń, Rynek gł. w pałacu Spiskim. Wielki skład materyałów piśmiennych, oraz bilety wizytowe wykonuje.

Nowakowska, Rynek gł. i róg ul. Brackiej.

Sprzedaż cygar przedniejszego gatunku.

Grigar, w Rynku gł., linia AB. Skład specyalnych cygar, oraz wszelkich przyborów do palenia.

Fabryki cukrów, czokolady i pierników.

Lipiński W., ulica Bracka. Fabryka ta znana zaszczytnie od lat kilkunastu, wyrabia cukry, czekoladę w tabliczkach i proszku w różnych gatunkach.

Molęcki K., przy ulicy Brackiej. Wyrabia różnego rodzaju pierniki i sławne placki królewskie, całuski i grymasiki.

Fabryki machin rolniczych.

Zieleniewski L. Fabryka i bióro techniczne wraz ze składem wyrobów, ulica św. Marka. Odlewarnia żelaza i metalów, ulica Krowoderska. Utrzymuje składy i agencyą wszelkich narzędzi do rolnictwa i przemysłu.

Peterseim M., ul. Długa. Pracownia i skład rozmaitych maszyn rolniczych i przemysłowych. Przyjmuje zarazem wszelkie reparacye.

Mikucki St., w Rynku głównym, pałac Spiski. Skład nasion pastewnych, oraz wszelkich narzędzi rolniczych. 2gi skład: Kleparz, ul. Krzywa.

Fabryka oleju.

Baranowski Teodor, ul. Wolska, przy rogatce. Wyrabia olej do palenia, smarowidła i pokosty itp.

Fabryka pieców kaflowych.

Gałka J. (dawniej Mordkiewicz), ulica Widok obok szkoły Sztuk pięknych.

Michalski Teofil, ulica Sławkowska, naprzeciw pałacu ks. Czartoryskich. Wyrabia różne naczynia gliniane, oraz stawia piece kaflowe.

Fabryka powozów.

Szymik J., ul. Starowiślna, naprzeciw pałacu bar. Puszeta. Fabryka powozów nowych, oraz reparacye starych. Przyjmuje wszelkie roboty lakiernicze i pokostowania.

Wyroby blacharskie i metalowe.

Filipowicz M., ul. Grodzka. Pracownia i skład różnych przedmiotów blacharskich do potrzeb gospodarstwa domowego.

Kosydarski, ul. Szewska. Pierwsza w kraju największa pracownia blacharska, podejmuje się zakładania dzwonków elektrycznych po domach itd.

Markus Ferdynand, ul. Starowiślna. Oprócz zwykłych robót blacharskich, utrzymuje skład trumien metalowych z fabryki A. M. Bechornera.

Młyny.

Baruch G., na Podgórzu. Młyny parowe, piekarnia i składy mąki.

Młyny Królewskie, ul. Dolne młyny nr. 25 i ul. Górne młyny nr. 98. Te dwa młyny są własnością miasta.

Fabryki kapeluszy.

Gella J., przy ulicy Floryańskiej pod L. 351. Fabryka kapeluszy słomkowych i filcowych, istniejąca od lat 30, poleca się Szan. Publiczności na każdą porę roku z doborem kapeluszy podług najświeższych, francuskich i angielskich fasonów. Przyjmuje zarazem kapelusze do prania.

Engel, ulica Grodzka. Skład kapeluszy mezkich.

Pyrotechnik.

Mądrzykowski M., ul. Łobzowska pod „Szczupakiem". Skład i pracownia wszelkich ogni sztucznych, jakoto: ogni bengalskich, rakiet, świec rzymskich, młynków, szmermeli i t. p. Przyjmuje zamówienia i wykonywa takowe na czas oznaczony.

Pracownie narzędzi chirurgicznych.

Gruhl Ferdynand, mechanik Uniwersytetu Jagiellońskiego, róg ul. Mikołajskiej i św. Rocha. Skład i wyrób wszelkich narzędzi chirurgicznych, oraz przyjmuje reparacye i zamówienia.

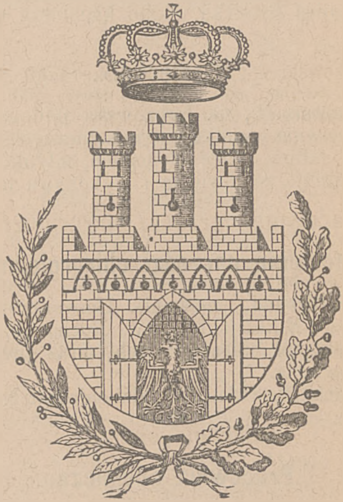
Witoszyński W. Skład narzedzi chirurgicznych, przy ul. Floryańskiej.

Pracownia chemiczna.

Rząca K. ul. św. Gertrudy. Parowa fabryka wód gazowych, atramentu i wszelkich wyrobów chemicznych.

Ajencya pism.

Kukliński W., Hala Sukiennic nr. 5. Ajencya wszystkich dzienników krajowych i zagranicznych.

Herb miasta Krakowa.

Część opisowa.

Kraków, drugie miasto w Galicyi, a główne Wielkiego Księstwa Krakowskiego, zbudowane na niewielkiej równinie ku południowi pochylonej, na lewym brzegu Wisły, pomiędzy dwoma ujściami do niej rzeki Rudawy. Jest położone pod 50° 3' 50" szerokości północnej, długość zaś jeograficzna względem południka paryzkiego wynosi 17° 37' 6" ku wschodowi, zatem w Krakowie przypada wcześniej południe o 1 godzinę, 10 minut, 28 sekund. Wyniesione nad powierzchnią morza Baltyckiego 190·7 metrów, po nad Adryatykiem zaś o 203 metrów. Od Wiednia, Warszawy i Lwowa jednakowo prawie odległe.

Składa się prócz właściwego miasta, jeszcze z Kleparza, Stradomia i Kazimierza. Największa jego długość w prostej linii rachując od mostu podgórskiego aż do wyjścia z Bramy Floryańskiej wynosi 2 kilometry i 90 metrów, długość wszystkich ulic dochodzi 37 kilometrów. Dzieli się na 11 parafij, a temi są: Katedralna, Najśw. Maryi

Panny, św. Piotra (WW. ŚŚ.), św. Anny, św. Szczepana (na Piasku), św. Krzyża, św. Mikołaja, św. Floryana, Bożego Ciała, św. Stanisława (te dwie ostatnie na Kazimierzu) i św. Salwatora (na Zwierzyńcu). Ludność podług spisu z dnia 31 grudnia 1880 r. wynosiła wraz z wojskiem 68.630, domów jest 1572. Za herb używa trzech wież z blankami, po nad któremi unosi się złota korona, a pośrodku brama otwarta z podniesioną kratą.

Początki miasta giną w pamięci zamierzchłej starożytności. Kronikarze przypisują założenie jego Krakusowi w wieku ósmym, lecz jest dawniejszym. Władysław Łokietek przyczynia miasta od południa, pomiędzy zamkiem a kościołem Franciszkanów, Kazimierz W. buduje zaś Kleparz i Kazimierz. W r. 1319 zostaje miastem koronacyjnem i stołecznem, pierwszy zaszczyt utrzymujc do ostatnich dni politycznego bytu Polski, na początku w. 17 stolicę z niego przenosi Zygmunt III do Warszawy. W r. 1241 i 1287 łupią go Tatarzy, 1655 i 1704 po dwakroć zajmują Szwedzi, wycisnąwszy z mieszkańców ogromną kontrybucyą i odtąd chyli się ku upadkowi. W r. 1815 wraz z okręgiem zostaje Rzeczpospolitą pod opieką trzech dworów, nakoniec 16 listopada 1846 roku przechodzi pod panowanie austryackie.

Niewiele miast w Europie posiada tak wspaniały rynek co Kraków. Jest prawie kwadratowy, którego bok wynosi 200 metrów. Na jego posadzie wznosi się kościół Panny Maryi, Sukiennice, kościółek św. Wojciecha i wieża Ratuszowa, resztka ze zburzonego w r. 1820 dawnego gmachu obrad

miejskich i świadka tylu wypadków i kolei losu prastarego grodu. Dwanaście ulic prowadzi z rynku w dalsze dzielnice miasta.

Sukiennice już wspominane w dokumentach XIII wieku, lecz dopiero Kazimierz W. nadał im wspanialszą formę i odpowiedniejszemi do handlowych celów uczynił. Gmach ten przechodził różne koleje losu, zmieniał się charakter pierwotnej jego budowli, i tak składanym przez pokolenia i czasy pozostał po swojem przed dwoma laty odnowieniu. W hali czyli dolnym kurytarzu, który może pomieścić do 5 tysięcy ludzi, odprawiały się w chwilach uroczystszych publiczne bale, jak w r. 1810 w czasie bytności Fryderyka Augusta, ks. warszawskiego i 1880 gdy Najjaśniejszy Monarcha i Cesarz Franciszek Józef raczył odwiedzić nasze miasto. W salach zaś górnych ma być pomieszczone Muzeum, a obecnie jest urządzona nieustająca wystawa obrazów, malowanych przez artystów rodaków. Otwarta codziennie prócz poniedziałku od godziny 11tej do 4tej popołudniu. Wstęp w niedzielę 15 cnt., w dnie powszednie 30 cnt.

Ratusz już wspominany w aktach miejskich krakowskich XIV wieku. Byłto gmach w stylu gotyckim, rozciągał się od ulicy Szewskiej ku Sławkowskiej; w r. 1820, lubo nie groził żadnym upadkiem, zburzony na naleganie jednego panka, iż mu widok z okien zasłaniał. Pozostała wieża przed stu laty odnowioną została kosztem Kajetana Sołtyka, biskupa krakowskiego.

Kościoły w samem mieście Krakowie.

Kościół katedralny pod tytułem św. Wacława. Na wzgórzu, zwanem Wawel, tuż nad samą Wisłą wystającem, wznosi się Katedra krakowska, to muzeum pamiątek polskich, miejsce koronacyi, ślubów i wiecznego spoczynku władców niegdyś wiel-

Kościół katedralny na Zamku.

kiego państwa, leżącego pomiędzy dwoma morzami. Obok wspomnianej świątyni rozłożył się w murach swoich Zamek, mieszkanie w ich doczesnem, pracowitem żywocie. Tu niejeden ujrzał światło dzienne, a po za jego progiem znalazł odpoczynek po trudach ziemskiej pielgrzymki.

Budowę katedry krakowskiej kronikarze nasi przypisują Bolesławowi Chrobremu. Zdaje się jednak, iż początkowo w murach swoich była bardzo szczupłą podług zwyczaju ówczesnych czasów. Kaplica św. Leonarda, zamieniona później na grób dla niektórych naszych królów, jest może pierwotną katedrą. Władysław Herman i następca jego Bolesław Krzywousty podnieśli ją w murach i dochodami opatrzyli. W r. 1306 ze szczętem gorzeje, staje się jej nowym fundatorem Nankier, biskup krak. Do szczególniejszych dobrodziejów należy Kazimierz W., który jej mury kosztownem malowaniem przyozdabia, a skarbiec bogaci wielu drogocennemi aparatami i sprzętami. Trudnoby wyliczyć było wszystkich jej dobroczyńców. Każde pokolenie dodawało coś dla jej ozdoby, lub zmieniało w budowie, za zmianą gustu i wyobrażeń wieku. Dlatego też niema tożsamości harmonii w jej murach, chociaż styl gotycki, w którym była stawianą, przeważa. Do najdawniejszych jej części należy wspomniana już kaplica św. Leonarda i wieża po prawej stronie drzwi wielkich stojąca, Wikaryjską zwana. Noszą one na sobie charakter budownictwa romańskiego.

Na środku kościoła wznosi się grób św. Stanisława, poza tym, część najgłówniejsza, presbyterium wraz z *wielkim ołtarzem*. Ten jest drewniany, bogato złocony, w stylu późniejszym włoskim, prosty, lecz bardzo gustowny w budowie. Fundatorem jego jest Piotr Gembicki, bisk. krak. w połowie XVII. wieku. W ołtarzu znajduje się wizerunek Chrystusa ukrzyżowanego, malowany

przez Tomasza Dolabellę, Włocha w Krakowie osiadłego. Po lewej stronie ołtarza znajduje się grób wiekopomnej królowej *Jadwigi* zmarłej 1399 r., po prawej zasłużonego *Piotra Gembickiego*, bisk. krak. zmarłego 1657 r., ze skromnemi napisami, w środku zaś *Fryderyka Jagiellończyka*, kardynała arcybisk. gnieznień. i bisk. krak. † 1503 nagrobek bronzowy, artystycznego wykonania.

Wyszedłszy z presbyterium po stronie lewej, napotykamy na grobowiec *Władysława Łokietka* † 1333 r.; jest on z piaskowego kamienia wykuty, jak na owe czasy bardzo dobrego dłuta.

Przy ścianie przeciwnej stoi *ołtarz św. Krzyża* z wizerunkiem Chrystusa z kamienia wyrobionym. Przed tym wizerunkiem zwykła się była modlić królowa Jadwiga, błagając o łaskę i siłę do zniesienia trudów tego żywota. Obok tego ołtarza jest

Kaplica św. Katarzyny fundowana przez Krystana, kanonika krak., w następstwie czasów odnowiona przez Jerzego Grochowskiego, dziekana kat. krak. przed r. 1659. Tu spoczywa także *Piotr Gamrat*, arcybisk. gniezn. i bisk. krak. † 1545, któremu piękny grobowiec z czerwonego marmuru wystawiła królowa Bona. Następnie jest

Kaplica Mansyonarska także *Ciborium* zwana, połączona galeryą z mieszkaniem królewskiem dla słuchania odprawiającego się nabożeństwa. W połowie XVII wieku zupełnie odnowiona przez Wojciecha Serebryskiego, dziekana kat. krak., przed trzema także laty z gruntu odrestaurowana. Znajduje się tutaj grobowiec *Stefana Batorego*, kr. pol., † 1586 r. z różnokolorowych marmurów wznie-

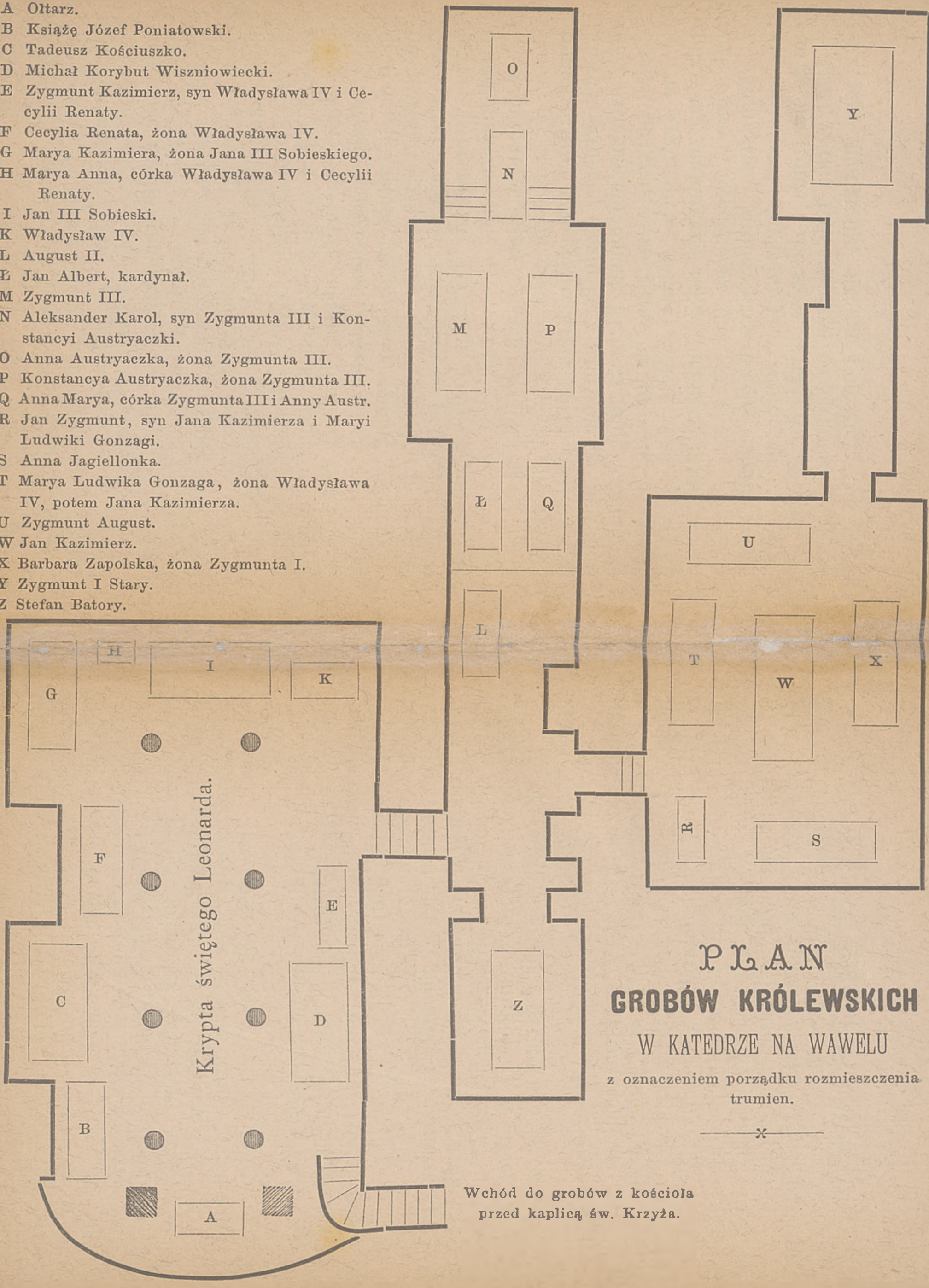
siony, dłuta Santi Guci, Florenczyka w Krakowie osiadłego. Tuż przy tym pomniku znajdujemy niewielką tablicę marmurową, na której czytamy, iż w tem miejscu są złożone kości *Elżbiety Pileckiej*, trzeciej żony Władysława Jagiełły zmarłej 1420 r. Obok ołtarza jest nagrobek bronzowy *Jana Zbąskiego*, kanonika krak. i sekretarza król. † 1541 r. i drugi marmurowy bez napisu, który być mienią *Bernarda Wapowskiego*, kan. krak. i historyka † 1535 r.

Obok tej kaplicy w nawie kościoła wschodniej stoi *ołtarz św. Wacława*, z obrazem pęzla Tadeusza Konicza, a antepedium mieści w sobie przepiękną mozajkę florencką.

Na ścianie naprzeciw wejścia do kaplic wspomnianych, spostrzegamy pomniki z marmuru czarnego i alabastru wzniesione ku pamięci króla *Michała Korybuta Wiśniowieckiego* † 1673 i *Jana Sobieskiego*, zwycięzcy Turków pod Wiedniem, † 1696. Zalecają się tylko ogromem, nie zaś dobrym smakiem.

Kaplica św. Tomasza Kantuaryjskiego, odbudowana przez *Piotra Tomickiego* biskupa krak. i podkanclerzego kor., † 1535 r. Tu po śmierci pochowanym został, nad grobem którego wzniesiono z czerwonego marmuru wspaniały monument w stylu odrodzenia. Tu także spoczywają: *Stanisław Górski*, kanonik krak. i sekret. król. † 1572, który zebrał materyały do panowania Zygmunta I w dwudziestu kilku tomach, znane pod nazwą „Acta Tomiciana“ i *Stanisław Borek*, kan. krak. † 1556, dobroczyńca ubogiej, szkolnej młodzieży.

A Ołtarz.
B Książę Józef Poniatowski.
C Tadeusz Kościuszko.
D Michał Korybut Wiszniowiecki.
E Zygmunt Kazimierz, syn Władysława IV i Cecylii Renaty.
F Cecylia Renata, żona Władysława IV.
G Marya Kazimiera, żona Jana III Sobieskiego.
H Marya Anna, córka Władysława IV i Cecylii Renaty.
I Jan III Sobieski.
K Władysław IV.
L August II.
Ł Jan Albert, kardynał.
M Zygmunt III.
N Aleksander Karol, syn Zygmunta III i Konstancyi Austryaczki.
O Anna Austryaczka, żona Zygmunta III.
P Konstancya Austryaczka, żona Zygmunta III.
Q Anna Marya, córka Zygmunta III i Anny Austr.
R Jan Zygmunt, syn Jana Kazimierza i Maryi Ludwiki Gonzagi.
S Anna Jagiellonka.
T Marya Ludwika Gonzaga, żona Władysława IV, potem Jana Kazimierza.
U Zygmunt August.
W Jan Kazimierz.
X Barbara Zapolska, żona Zygmunta I.
Y Zygmunt I Stary.
Z Stefan Batory.

PLAN
GROBÓW KRÓLEWSKICH
W KATEDRZE NA WAWELU

z oznaczeniem porządku rozmieszczenia trumien.

Kaplica ta nosi dziś nazwę *ŚŚ. Trzech Króli* i w niej ma być postawiony pomnik dla uczczenia wiekopomnego *Piusa IX* papieża.

Kaplica św. Jana Apost. i Ewang. dziś *Młodzianków* fundowana przez *Jana Grotonicza,* bisk. krak. † 1347 r. w opinii świętobliwości, którego popioły również tu spoczywają. Na początku XVI wieku odnowił tę kaplicę *Sylwester Ożarowski,* podkomorzy król., a we dwa wieki później *Andrzej Załuski,* bisk. krak. † 1758 r., którzy po śmierci znaleźli także w niej spoczynek. Prócz wspomnianych pochowanymi tu zostali: *Walenty Dembiński,* kaszt. krak. a przedtem kanclerz kor. † 1584 r., któremu pozostała małżonka wspaniały monument postawiła z czerwonego marmuru, i *Jan Paweł Woronicz,* najprzód bisk. krak., potem arcybisk. prymas warszawski † 1829 r. żadnym pomnikiem dotąd nieuczczony.

Kaplica św. Jana Chrzc., później *Oczyszczenia N. M. P.* a obecnie *św. Andrzeja.* Tu spoczywają popioły *Jana Olbrachta,* króla pol. † 1501 r., nad którego grobem wzniosła z czerwonego marmuru dość ozdobny monument, Elżbieta, żona Kazimierza Jagiellończyka, a zmarłego matka wraz ze swym synem Zygmuntem, później królem polskim. W kaplicy tej znajdujemy także pięknego dłuta nagrobek *Jana Chojeńskiego,* bisk krak. † 1538 r.

Naprost tej kaplicy przy drugiej ścianie wznosi się monument mieszczący w sobie popioły ostatniego na tronie z Piastów, króla *Kazimierza W.* † 1370 r. Pod baldachimem na sargofagu leży posąg tego monarchy, strojem i rysami twarzy do

żyjącego podobny, jak o tem świadczy nasz historyk Długosz. Cały monument z czerwonego marmuru biegłą ręką artysty wykuty, należy do najpiękniejszych na ziemi polskiej. W r. 1868 monument ten całkowicie odnowionym został, przyczem nastąpiło przeniesienie popiołów tego wielkiego monarchy i znalezionych insygniów do nowo sprawionej metalowej trumny.

Kaplica św. Jana Chrzc. Istniała już w XV wieku, później odnowiona przez *Andrzeja Kościeleckiego,* podskarbiego kor. † 1515, gdzie także spoczywa, o czem świadczy kamień grób jego przykrywający; w sto lat przeszło *Jakób Zadzik,* bisk. krak. † 1642 zapisuje testamentem odpowiedni fundusz na jej zupełne przebudowanie i postawienie tu dla siebie grobowca. W tej to kaplicy ubierano królów polskich w czasie ich koronacyi po wykonanej już przysiędze w strój koronacyjny i napowrót odprowadzano przed wielki ołtarz.

Kaplica Niepokal. Poczęcia N. M. P. fundowana 1351 r. przez Bodzantę, bisk. krak., w następstwie czasów *Jan Konarski* † 1525 i *Felicyan Konstanty Szaniawski* † 1732, biskupi krak. zajęli się jej odnowieniem, obierając tutaj grób dla siebie; pierwszy ma pomnik z czerwonego marmuru w stylu odrodzenia, ostatni ciężki monument bez gustu, grzeszący niepoprawnością wykonania. Obraz w ołtarzu św. Joachima jest pęzla Rafała Hadziewicza.

Przy ścianie przeciwnej tej kaplicy wznosi się pomnik *Włodzimierza Potockiego,* pułkownika artyleryi konnej, zmarłego w kwiecie wieku, bo za-

ledwie 23 lat mającego 1812 r. Pomnik ten jest dłuta sławnego Thorwalsena z białego, kararyjskiego marmuru. Przecudny wykonaniem, jednak bez żadnej prawdy historycznej. Niedaleko ztąd znajduje się pomnik *Ankwicza hr. Skarbka* † 1846 r., nie bez wielkich zalet, wykonany przez Fr. Pozzi.

Kaplica Wniebowzięcia N. M. P., zwana także *Zygmuntowską* lub *Rorantystów*. Fundowana przez Kazimierza W., przez Zygmunta I z fundamentów na nowo odbudowana pod kierunkiem Bartłomieja z Florencyi, nadwornego architekta w stylu odrodzenia. Jestto najpiękniejsza budowla w tym rodzaju w całej Polsce. Wnijście do tej kaplicy zamyka bronzowa balustrada, ponad którą są trzy starożytne obrazy, przedstawiające Zygmunta I. i Annę Jagiellonkę jego córkę, raz w królewskim stroju, drugi raz jako już wdowę. Wszedłszy do kaplicy po stronie lewej stoi ołtarz srebrny, zamykany dwoma skrzydłami, na zewnątrz których są malowane sceny z męki Pańskiej. Wewnątrz ołtarz na całem tle przedstawia ze srebra wykuwane i gdzieniegdzie wyzłacane obrazy. Jest on dziełem Jana Klimma, złotnika w Norymberdze 1538 r. — W ścianie przeciwnej ołtarzowi w oddzielnych niszach są wystawione z czerwonego marmuru grobowce dla dwóch ostatnich z Jagiellonów, w wyższej dla *Zygmunta I*, † 1548 roku, w niższej dla *Zygmunta Augusta* † 1572 roku. Naprzeciw wejścia do kaplicy znajduje się pomnik *Anny Jagiellonki*, żony Stefana Batorego † 1596, poza nim marmurowe siedzenie w kształcie tronu.

Kaplica św. Piotra i Pawła Apost. lub *Wa-*

zowską zwana, której pierwotnym fundatorem był Prandota bisk. krak., później zaś t. j. w r. 1349 Piotr kantor i kanonik krak., a nakoniec Zygmunt III. uczynił ją królewską, przeznaczając jej podziemia na grób dla siebie i swej rodziny. Ściany wyłożone czarnym marmurem, nie żałowano dla jej przyozdobienia i złota, lecz bez gustu i harmonii. Tu najprzód spoczywało ciało *św. Stanisława*, po przeniesieniu go ze Skałki. Dziś nad wejściem do tej kaplicy od wewnątrz spoczywają kości *błog. Prandoty z Białaczowa*, biskupa krak. † 1266 r.

Kaplica Ofiarowania N. M. P. fundowana przez Jana Szafrańca, dziekana kat. krak., a następnie biskupa kujawskiego 1420 r., później ustąpiona akademikom krakow. i z tego powodu nazywała się *kaplicą doktorów*. Prócz innych uczonych ma tu nagrobek z portretem *Jakób Najmanowicz*, szesnaście razy rektor akademii krak. † 1641 r., jak również piękny pomnik z białego marmuru, dłuta Stefana Ricci z Florencyi, postawiony dla *Michała Skotnickiego* † 1808 r. przez pozostałą małżonkę.

Kaplica Oczyszczenia N. M. P. albo *Rożyców*, obecnie *Potockich*. Fundowana przez Zawiszę z Kurozwęk, bisk. krak. † 1382, później przeszła do rodziny Michałowskich herbu Poraj czyli Róża, jednej dzielnicy z Kurozwęckiemi; odnawia ją w połowie XVI wieku Filip Padniewski, biskup krak., obierając grób dla siebie, a gdy z czasem poszła prawie w ruinę, za dni naszych Zofia z hr. Branickich hr. Potocka zajęła się jej z gruntu odnową, nie szczędząc na to prawie królewskich na-

kładów. W ołtarzu pięknej roboty bronzowniczej znajduje się obraz ukrzyżowanego Chrystusa pęzla artysty szkoły bonońskiej Guercina da Cento, przy ścianie wschodniej stoi posąg Chrystusa z białego marmuru, dłuta Thorwalsena; przy zachodniej wspaniały monument, już wspomnianego Filipa *Padniewskiego* bisk. krak. †1572, męża swego czasu słynnego z głębokiej nauki.

Kaplica św. Krzyża albo *Jagiellońska,* zbudowana w stylu bizantyńskim przez Kazimierza Jagiellończyka i żonę jego Elżbietę 1470 r. Po obu stronach wejścia przy ścianie wschodniej stoją dwa tryptyki z tegoż także czasu, od północy przed ołtarzem Przenajśw. Trójcy znajduje się monument *Władysława Jagiełły* † 1434, przeniesiony tutaj na początku przeszłego stulecia z nawy głównej kościoła, z przed ołtarza św. Wojciecha, z pozostawieniem popiołów tego króla na dawnem miejscu. Przy ścianie przeciwnej przed ołtarzem Matki Boskiej Bolesnej znajduje się monument *Kazimierza Jagiellończyka* † 1492, dłuta Wita Stwosza. Co do układu i wykonania niema w Europie z tego czasu podobnego. W tej kaplicy spoczywają także popioły *Elżbiety, córki Alberta II cesarza, a żony Kazimierza Jagiel.* † 1505 r., rzadkich cnót niewiasty. Naprost wejścia prawie na całej ścianie rozłożył się grobowiec *Kajetana Sołtyka,* biskupa krak. † 1786, uderzający ogromem a nie smakiem.

Pomiędzy tą kaplicą a drzwiami wielkiemi są dwa godne uwagi pomniki. Bliżej drzwi pomnik spiżowy, pięknego wykonania, położony ku pamięci *Piotra Kmity,* wojewody krak. i marszałka wiel.

kor. † 1505; bliżej kaplicy z czerwonego marmuru także *Piotra Kmity* piastującego teżsame godności, zmarłego zaś 1553 r.

Przeszedłszy do nawy lewej kościoła i przypatrzywszy się pomnikowi już wspomnianego dobroczyńcy młodzieży *Stanisława Borka*, dziekana kat. krak. † 1556 r., ukazuje się nam

Kaplica Przenajśw. Trójcy dziś rodziny *Wąsowiczów*. Wystawiona przez Zofią, czwartą żonę Władysława Jagiełły 1447 r. w stylu byzantyńskim, gdzie także po śmierci 1461 r. grób dla siebie znalazła. Na początku XVII wieku odnowił ją *Piotr Tylicki*, bisk. krak. † 1616 r. i tu został pochowany; w bieżącem stuleciu zrujnowana, była zamkniętą, dopiero hr. Dunin Wąsowicz z małżonką swoją Anną z hr. Tyszkiewiczów z gruntu ją odnowili, nadając charakter budowy zgodny z powagą i uroczystością miejsca. W ołtarzu jest obraz ukrzyżowanego Chrystusa pęzla sławnego Gwido Reniego. Kilka znakomitych zabytków sztuki włoskiej, nie mało dodaje piękności tejże kaplicy.

Kaplica Młodzianków fundowana przez Hinczę z Rogowa, kasztelana sandomirskiego, 1465 roku, obecnie stanowi przejście do kapitularza i na chór.

Kaplica N. M. P. Śnieżnej, której fundatorem był Floryan Mokrski, bisk. krak., zmarły 1380 r. Drugim jej dobroczyńcą był *Samuel Maciejowski*, bisk. krak., mąż niepospolitej nauki i przedziwnej wymowy, który ją z gruntu odnowił, i tu po zgonie 1550 r. spoczynek znalazł. Grobowiec jego monumentalny należy do najpiękniejszych pomników epoki Zygmuntowskiej. W tej także kaplicy

spoczywa *Bernard Maciejowski,* kard. i bisk. krak. a niewiele przed śmiercią zaszłą 1607 r. arcybiskup gnieźnieński, lecz żadnym pomnikiem nie uczczony. Znalazł tu grób dla siebie i *Walenty Kuczborski,* kanonik krak. i warmiński, sekretarz król., † 1573, mąż znany w dziejach naszej literatury.

Kaplica św. Macieja obecnie *Lipskich* fundowana przez Jakóba z Falkowa, kustosza gniezn. i kanonika krak. 1355 r. We trzy wieki później z gruntu prawie na nowo wzniesiona przez *Andrzeja Lipskiego*, bisk. krak. † 1631, a wiekiem dalej sięgając przez *Jana Lipskiego* kard. i bisk. tutejszego † 1746 r., którzy obaj mają w niej dość ozdobne pomniki.

Kaplica św. Wawrzeńca fundowana przez Jarosława, archidiakona krak. 1339 r. W XVII wieku odnowił ją Stanisław Skarszewski, scholastyk kat. krak., a w r. 1836 Mikołaj Janowski, kan. i profesor Akademii krak. Znajduje się tu pomnik bronzowy *Tomasza Rożnowskiego,* oficyała i kanonika krak. † 1540, niezalecający się jednak pięknością wykonania.

Kaplica św. Kozmy i Damiana czyli *Zebrzydowskich,* fundowana 1335 r. przez Marcina, kantora kat. krak., w połowie XVI wieku odnowiona przez *Andrzeja Zebrzydowskiego*, biskupa krak. † 1560 r., który ją obrał dla siebie i swojej rodziny za miejsce doczesnego spoczynku. Wspaniały monument wzniesiony temu mężowi przez wykonawców jego woli ostatniej, podaje naukę i zasługi tegoż pamięci przyszłym pokoleniom.

Kaplica św. Stanisława, stojąca naprost pres-

byterium na środku kościoła. Odznacza się powagą i pięknością wykonania. Popioły tego patrona Polski spoczywają na ołtarzu w srebrnej trumnie, sprawionej przez Piotra Gembickiego, bisk. krak., po zabraniu pierwotnej przez Szwedów.

Skarbiec. Przez zakrystyą, do której wejście przy ołtarzu św. Krzyża, stajemy w skarbcu tego kościoła. Wiele on już utracił ze swoich ozdób, po dwakroć złupili go Szwedzi, niejedno złożono na potrzeby ojczyzny, mimo jednak tego mało kościołów mogłoby się pochlubić tak drogocennemi pamiątkami. Szczególniej widzenia są tu warte:

Relikwiarz głowy św. Stanisława w bardzo kosztownej oprawie, sprawionej przez królową Elżbietę, żonę Kazimierza Jagiellończyka i jej synów 1504 r.

Relikwiarz św. Zygmunta, wyrobu włoskiego przecudnej roboty, dar Zygmunta I. i królowej Bony 1518 r.

Relikwiarz głowy św. Floryana, sprawiony przez królową Zofią, żonę Władysława Jagiełły.

Infuła św. Stanisława.

Krzyż złoty darowany przez Kazimierza W., kosztowny i ciekawy zabytek sztuki XIV wieku.

Infuła Andrzeja Lipskiego, bardzo bogata.

Ornat i racyonał wyszywany perłami, dar *królowej Jadwigi.*

Ornat Piotra Kmity, wojewody krakowskiego i marszałka w. kor. † 1505 mający na kolumnie środkowej obrazy wypukłe z życia św. Stanisława.

Włócznia św. Maurycego, z której Otto III. cesarz zrobił dar Bolesławowi Chrobremu. Tej kró-

lowie polscy długo mieli używać za berło. I wiele innych znajduje się tu zabytków, o których nie wspominamy, o tem tylko nadmienimy, iż skarbiec katedralny posiada nadto kilka obrazów drogocennych.

Groby królewskie. Do tych wejście z kościoła przed kaplicą św. Krzyża. Nie wdajemy się w bliższy ich opis, gdyż plan powyżej załączony dokładniej nam to uzmysłowi (Zob. str. 40).

Dzwony. Kościół katedr. krak. ma trzy wieże, zwane: Wikaryjską, Zegarową i Zygmuntowską. Na ostatniej prócz innych, mieści się na całą Polskę słynny i największy dzwon *„Zygmuntem“* zwany. Sprawiony przez króla polskiego, pierwsze to imię noszącego w r. 1520. Wykonawcą tego tak trudnego dzieła był Jan Bem z Norymbergi. Dzwon ten w swoim otworze ma 11 metrów obwodu.

Kościół archipresbyteralny Najśw. Maryi Panny.

W stronie północno-wschodniej Rynku wznosi się ta najwspanialsza świątynia naszego grodu po kościele katedralnym. Obecną budową sięga końca XIV wieku, lubo Iwo Odrowąż, biskup krakowski, kościół ten erygował jeszcze 1226 r. Za czasów Kazimierza W. chór wielki czyli presbyterium przebudował słynny w dziejach Mikołaj Wierzynek, reszty dokończono składkowemi pieniądzmi, do czego się niemało przyczyniła królowa Jadwiga.

Kościół ten jest zbudowany w stylu gotyckim. Długość jego wynosi 77·7 metrów, szerokość 36·9, a wysokość 26·5. Po obu stronach wejścia głów-

Kościół Najśw. Maryi Panny.

nego wznoszą się dwie wieże. Od północy wyższa, 80 metrów wysoka, od południa znacznie niższa. Na tej ostatniej godnym jest widzenia dzwon największy po Zygmuncie lany przez Fredenthala 1435 r., odznaczający się szczególnie pięknem wykonaniem.

Wnętrze jego dzieli się na trzy nawy, środkowa w presbyteryum jest najwspanialszą. Tutaj wznosi się to wiekopomne dzieło Wita Stwosza — *wielki ołtarz*, najznakomitszy zabytek średniowiecznego snycerstwa. Zbudowany z drzewa modrzewiowego na kształt szafy z podwójnemi drzwiami; w części środkowej przedstawione jest w kolosalnych figurach Zaśnięcie N. M. P., płaskorzeźby zaś na odrzwiach wyrażają tajemnice z życia Chrystusa. Ołtarz ten postawionym został 1489 r. Presbyteryum jeszcze w przeszłym wieku było oświecone oknami kolorowemi, trzy dzisiaj z nich tylko pozostały za wspomnianym ołtarzem, najpiękniejszy to zabytek sztuki szklarskiej z XIV wieku na naszej ziemi.

W grobie pod wielkim ołtarzem spoczywa kilku archipresbyterów, pasterzy tego kościoła i parafii, a między nimi *Hieronim Powodowski*, kanonik gnieznień., krak. i pozn. † 1613, głęboki teolog i niepospolity mowca swojego czasu.

Nad wejściem do zakrystyi znajdują się pomniki z czerwonego marmuru, w stylu odrodzenia familii *Cellarych*, która pochodząc z Medyolanu uzyskała 1593 r. indygenat w Polsce i dobrze się tej drugiej zasłużyła ojczyźnie.

Na ścianie przeciwnej bogatsze wykonaniem spostrzegamy grobowce rodziny *Montelupich*, któ-

Wielki Ołtarz w kościele Najśw. Maryi Panny.

rzy po uzyskaniu indygenatu, mianowali się *Wilczogórskimi*, — pochodzili oni z Florencyi. Już za panowania Zygmunta Augusta utrzymywali w Krakowie pierwszą pocztę, mającą stosunki ze wszystkiemi krajami Europy.

Od tych grobowców idąc w nawę poboczną z lewej strony, napotykamy ołtarz *Bożego Ciała* czyli *Ciborium*, fundowany już na początku XV wieku. Ołtarz ten w stylu odrodzenia odznacza się prostotą i pięknością w wykonaniu. Jest on dziełem Jana Padovana z połowy XVI wieku.

Ołtarz św. Krzyża, na srebrnej blasze mieszczący wizerunek ukrzyżowanego Chrystusa, z kamienia wykuty, niepospolitej piękności wykonania.

Kaplica św. Walentego obok wejścia do kościoła od południa po lewej stronie, wybudowana w XV, nie zaś w XVI wieku jak utrzymują krakowscy archeolodzy. Jest tu pomnik z czerwonego marmuru *Marcina Leśniowolskiego*, kasztelana podlaskiego, † 1593 r., który był posłem do Szwecyi, oznajmiając Zygmuntowi Wazie, iż go Polacy za swego króla obrali.

Pod chórkiem, naprzeciw ołtarza św. Krzyża znajdują się pomniki bronzowe *Emeryka* i *Piotra Salomonów*. Pierwszy był starostą i żupnikiem drohobyskim † 1504, pomnik jego ryty na blasze jest największym z bronzowych w naszem mieście. Piotr, rajca krak. † 1516 r., dobroczyńca tego kościoła i opiekun sierot i ubogich, posiada pomnik, jeden z najpiękniejszych.

Kaplica N. Maryi Panny Częstochowskiej obok drzwi wielkich, bogato uposażona przez rodzinę

Salomonów, którzy tu dla siebie obrali miejsce doczesnego spoczynku. Znajduje się tu pomnik bronzowy *Erazma Danigiela*, zpokrewnionego z rodziną Salomonów, niepospolity zabytek sztuki z początku wieku XVII.

Kaplica św. Jana Chrzciciela, pierwsza od drzwi wielkich w nawie północnej, w której znajdują się przepiękne spiżowe nagrobki *Seweryna Bonara,* kaszt. bieckiego, † 1549 i żony jego *Zofii Betmanównej* † 1532 r.

Obok ołtarza Zwiastowania N. M. P. będącego przy wejściu do zakrystyi znajduje się spiżowa chrzcielnica, zabytek XIV wieku. Z tego czasu pochodzą także dwie ołowiane kropielnice, stojące w kruchtach pobocznych.

Wart jest także widzenia nagrobek *Jana Leopolity,* tłumacza biblii i znakomitego kaznodziei swojego czasu, † 1572, znajdujący się przed amboną.

Skarbiec tego kościoła przechowuje wiele kosztownych i starożytnych zabytków, o widzenie których należy się udać do ks. Zakrystyana.

Kościół św. Barbary.

Wybudowany przez królową Jadwigę, żonę Władysława Jagiełły, w końcu XIV wieku. Długo był uważany za kaplicę tylko należącą do kościoła N. Maryi Panny, na którego gruncie został zbudowanym. W r. 1583 Stefan Batory, król polski, oddaje go Jezuitom, którzy zajęli się prawie z gruntu jego przebudowaniem. W roku następnym wieko-

pomny Piotr Skarga zakłada przy tym kościele *Bractwo Miłosierdzia,* dotąd istniejące. I dziś OO. Jezuici nim zarządzają. Obok wejścia znajduje się kapliczka *„Ogrojcem“* zwana, odznaczająca się gustowną ornamentyką; na kamienicy zaś pobliskiej jest w ścianę wmurowana płaskorzeźba, przedstawiająca Chrystusa w Ogrojcu, od niektórych znawców uważana za dzieło Wita Stwosza, słynnego rzeźbiarza Krakowianina, w końcu XV wieku.

Kościół św. Wojciecha.

Niewielki ten kościółek stojący prawie w środku rynku jest uważany za najdawniejszy w tem mieście. Miał być przerobionym z bóżnicy pogańskiej, lecz obecnie nie zachował żadnych śladów swej przeszło dziewięciowiekowej starożytności. W roku 1611 kościółek ten odnowił Walenty Fontani, akademik krak. W jego murach głosił słowo Boże podług podania św. Wojciech, we dwa wieki później św. Jacek, a w r. 1450 św. Jan Kapistran.

Kościół św. Anny.

Kościół ten parafialny stoi na ulicy toż imię noszącej. Pierwotnie był drewnianym — i powstał w końcu XIV lub na początku XV stulecia; teraźniejszy po kilkonastoletniej budowie ukończonym został w r. 1703 z funduszów akademickich i składek prywatnych. Zbudowany w stylu włoskim, odznacza się pięknością pomysłu i wykonania, grzeszy jednak ozdób nadmiarem. Budowę prowadził

Franciszek Solari, sztukaterem był Baltazar Fontana, a malowaniem sklepienia i ścian zatrudniał się Karol Dankwart z Nissy. W wielkim ołtarzu obraz św. Anny jest pęzla Jerzego Eleutera, malarza nadwornego króla Jana Sobieskiego, w innych zaś ołtarzach przeważnie pęzla włoskiego. Największą jednak ozdobę tej świątyni stanowi ołtarz czyli grobowiec *św. Jana Kantego*, profesora akad. krak., † 1473 r. Cztery marmurowe kolumny stojące po rogach ołtarza tem są osobliwsze, iż każda wykuta jest z jednej sztuki kamienia z Chęcin pochodzącego. W r. 1823 ks. Sebastyan Sierakowski, były rektor Akademii krak. postawił tu pomnik własnego pomysłu dla uczczenia pamięci i zasług *Mikołaja Kopernika* † 1543 roku. Ma także pomnik sławny nasz wieszcz *Juliusz Słowacki* † 1849 r. z pięknem popiersiem medalionowem, wykonanem przez Władysława Oleszczyńskiego, jak również kilku akademików krakowskich, mężów znanych z dzieł swoich i głębokiej nauki.

Kościół Przenajśw. Trójcy OO. Dominikanów.

Największy rozmiarami swemi ze wszystkich kościołów krakowskich. Niewiadomy czas jego powstania, pierwotnie miała tu być bóżnica pogańska, a po przyjęciu wiary chrześciańskiej, pierwsza parafia w tem mieście. W r. 1223 oddaje go Iwo biskup krak. Dominikanom, sprowadzonym przez siebie do Polski, do którego zakonu wstępuje jego bratanek, św. Jacek, apostoł Rusi. W r. 1462 idzie

w perzynę z wielu domami Krakowa. Z jałmużn i datków odbudowany, przyozdabiał się przez cztery wieki przez hojność mieszkańców tego grodu. Będąc jednym z najpiękniejszych kościołów w dniu 18 lipca 1850 r. w przeciągu kilku godzin zamienia się w stos gruzów i popiołu. Wdowim groszem powstał w swoich murach napowrót, ale nieprędko przyjdzie do posiadania tylu cennych zabytków sztuki. Kierownikiem jego budowy był dobrze nam znany na polu nauki Dr Teofil Żebrawski.

Zbudowany w stylu gotyckim, wnętrze jego ma trzy nawy. Presbyterium przed paru laty dość gustownie odmalowanem zostało kosztem klasztoru, obecnie stawia się wielki ołtarz z marmuru. Obok wejścia do zakrystyi spoczywają popioły *Leszka Czarnego* † 1288 r. Współcześni położyli mu nagrobny kamień przedstawiający w konturach jego osobę ze stósownym napisem. Kamień ten jednak w dwóch pożarach znacznie uszkodzonym został. Ten, który obecnie widzimy, ma być kopią pozostałego w swoich zarysach po ostatnim pożarze; lecz kopia ta dokonana bez żadnej znajomości średniowiecznej grafiki, jest smutnym pomnikiem nie Leszka Czarnego, tylko lekceważenia pamiątek ojczystych.

Obok tak wyidealizowanego pomnika Leszka, znajduje się spiżowy grobowiec, pięknego wykonania, położony ku pamięci *Filipa Kallimacha Buonacorsi*, nauczyciela synów Kazimierza Jagiellończyka, † 1497 r.

Kaplica św. Jacka, do której wejście po wspaniałych kamiennych schodach. Tu niegdyś miało

być mieszkanie jego, tu w dniu 15go sierpnia 1257 r. oddał Bogu czystego ducha. Kanonizowany przez Klemensa VIII papieża w r. 1594. Kaplica ta zbudowana w stylu włoskim przechowuje na ołtarzu popioły tego patrona Polski i Rusi.

Kaplica Pana Jezusa ukrzyżowanego posiada w ołtarzu wizerunek Chrystusa umierającego na krzyżu, pęzla Simmlera, polskiego artysty, i pomnik dla *jenerała Skrzyneckiego* z białego marmuru, dłuta Władysł. Oleszczyńskiego.

Kaplica św. Katarzyny Šeneńskiej albo *książąt Zbarazkich* zbudowana całkowicie z marmuru i ciosu w stylu włoskim. W niej spoczywają popioły *Krzysztofa ks. Zbarazkiego,* koniuszego kor. sławnego z poselstwa do Turcyi † 1627 i brata jego *Jerzego,* kasztelana krak. † 1631 r. ostatnich z tego ojczyźnie zasłużonego rodu, jednej dzielnicy z książętami litewskimi. Obaj posiadają w jednym guście marmurowe, dość ozdobne grobowce.

Kaplica św. Sebastyana albo *książąt Lubomirskich* wystawiona przez Sebastyana Lubomirskiego, kaszt. wojnickiego, na początku XVII wieku w stylu włoskim, w której także po śmierci spoczywa.

Kaplica Niepokal. Poczęcia N. M. P., w której znajduje się bardzo biegłego dłuta pomnik z czerwonego marmuru *Prospera Prowany,* żupnika wielickiego, † 1584 r. ze szlachty włoskiej pochodzącego.

Kaplica św. Mikołaja, której pierwotny fundator niewiadomy, w wieku XVI z gruntu odnowiona przez *Stanisława Orlika,* żupnika ruskiego i żonę jego *Katarzynę z Komorowskich,* tu w Panu odpo-

czywających. Przepiękne ich grobowce w stylu odrodzenia pożar 1850 r. w garść zamienił rumowiska. Kaplicę tę podniósł z upadku ś. p. *Aleksander hr. Przeździecki*, mąż tak wiele zasłużony dziejom ojczystym, gdzie także po śmierci w r. 1872 zaszłej, snem sprawiedliwych odpoczywa. Niepospolitą ozdobą tej kaplicy, a nawet naszego miasta jest okno kolorowe czyli tak zwany witraż, sprawione kosztem *Adelajdy z hr. Olizarów hr. Przeździeckiej*, małżonki wspomnianego hr. Aleksandra. Jest ono wykonane w fabryce porcelany w Miśnii podług kartonu Juliusza Hübnera, profesora malarstwa w Dreznie.

Kaplica św. Dominika Wyzn. albo *margrabiów Myszkowskich* zbudowana z marmuru i ciosu 1614 roku przez *Zygmunta Myszkowskiego, margrabiego Gonzagę*, marszałka wiel. kor. Tu spoczywa także *Piotr Myszkowski*, bis. krak. † 1591 r. Biusta kilku członków tej rodziny, zalecające się pięknością i naturalnością w wykonaniu, znajdują się umieszczone ponad gzemsem kopuły, która zdobi tę kaplicę.

Kaplica N. M. P. Różańcowej wybudowana w końcu XVII wieku pieniądzmi składkowemi. Tu w ołtarzu głównym mieści się obraz N. M. P. Różańcowej, malowany w Rzymie, a darowany OO. Dominikanom przez Bernarda Maciejowskiego, kardynała i bis. krak. Przepiękny ten obraz rokrocznie w pierwszą niedzielę miesiąca października czyli w święto N. M. P. Różańcowej bywa obnoszony publicznie w procesyi po Rynku miasta.

Kościół ten posiada wspaniałe krużganki, na

których znajduje się wiele pięknych grobowców, lub przypominających nam imiona zasłużonych mężów. Wspomnimy tylko celniejsze. I tak: *Benedykta z Koźmina*, archidiakona sandomier. nieostatniego poetę łacińskiego swojego czasu, † 1559 r.; *Andrzeja Piotrkowczyka*, słynnego drukarza, † r. 1645; *Wojciecha Nowopolskiego*, niepospolitego teologa i mowcy † 1558 r.; *Stanisława Kokoszki*, Dominikana tutejszego klasztoru, męża szczególnej świętobliwości żywota † 1532 r.; *Pawła Piotra Tryzny*, stolnika litewskiego, który brał czynny udział we wszystkich wyprawach wojennych pod Janem Karolem Chodkiewiczem, † 1639 r.; *Pawła Szczerbica*, proboszcza sandomier., kanon. warszaw. i sekretarza król., sławnego prawnika † 1609 r.; *Szymona Zimorowicza*, wdzięcznego poety, w kwiecie wieku, bo w 25 roku życia zmarłego 1629.

Na krużgankach znajduje się także kaplica czyli kapitularz, gdzie na podstawę ołtarza użyto kamienia grobowego niejakiego *Franciszka Arrighi*, doktora medycyny, † 1312 r. Jestto najdawniejszy napis lapidarny w naszem mieście; mimo jednak tego, grobowiec tak starożytny i dobrze zachowany nie doznał żadnej dotąd naukowej opieki.

W zakończeniu i to dodać winniśmy, iż skarbiec tego kościoła przechowuje wiele kosztownych i odznaczających się gustem aparatów potrzebnych do służby Bożej.

Kościół św. Franciszka.

Bolesław Wstydliwy i matka jego Grzymisława sprowadziwszy z Pragi Franciszkanów, w r. 1237

oddają tymże kościół i klasztór ten przez siebie zbudowany. Po kilkakroć stawał się pastwą płomieni, nakoniec w r. 1850 w pamiętnym pożarze Krakowa poszedł prawie w zupełną ruinę. Jałmużną całego kraju i zabiegami ks. Damazego Zielewicza, podówczas gwardyana tutejszego klasztoru, powstał z upadku i przyszedł do tego prawie stanu, w jakim go obecnie widzimy. Wielki ołtarz w stylu gotyckim z kamienia pińczowskiego, wystawiony kosztem Arturowej hr. Potockiej, a pomysłu Edwarda Stehlika, Krakowianina, niemałą jest tego kościoła ozdobą. Obraz w nim znajdujący się jest pęzla Flatza, ucznia Overbecka. Po rogu ewangelii natrafiamy na grobowiec *Bolesława Wstydliwego*, † 1279 r. na którym jednak w napisie popełniono dwa rażące błędy, nazwany jest bowiem Władysławem i śmierć jego o 9 lat wcześniej położoną. W r. 1879 postawiono drugi grobowiec temu księciu, wiele on jednak ma stron ujemnych pod względem znawstwa przeszłości, a między innemi dosyć powiedzieć, iż jest malowanym w konturach czarno na kamieniu piaskowym. To pierwszy przykład w archeologii średniowiecznej, które to czasy niefortunnie kuszono się tu naśladować. Po drugiej stronie tegoż ołtarza znajduje się pomnik *Marcina z Krakowa*, prowincyała Braci Mniejszych (Franciszkanów) prowincyi czeskiej i polskiej † 1494 r.

Obok wejścia do kościoła znajduje się *Kaplica św. Salomei* † 1268 r., której popioły spoczywają na ołtarzu marmurowym. Jest tu także grobowiec dość okazały *Stanisława Morsztyna*, wojew. sandomier., z początku przeszłego stulecia. Na

ścianie przed wnijściem do wspomnianej kaplicy jest pomnik marmurowy *Piotra Kochanowskiego,* tłomacza poematu „Jerozolima wyzwolona“ Tassa, † 1620 r., jak również *Anny Różyckiej,* córki jenerała, dobrej Polki, co życiem i śmiercią swoją udowodniła. Pomnik ten jest dłuta Henryka Stattlera.

Kaplica Męki Pańskiej zostająca pod pieczą Bractwa noszącego to miano, a które fundowane było w r. 1595 przez Piotra Szyszkowskiego, bis. krakowskiego.

Pomiędzy tęczą a wejściem do zakrystyi znajduje się pomnik marmurowy *Sebastyana Petrycego,* medycyny doktora i profesora, klasycznego tłomacza dzieł Arystotelesa, † 1622 r. W tej-to części kościoła odbyła się główna scena w morderstwie dokonanem na osobie *Andrzeja Tenczyńskiego* w r. 1461.

Niedaleko ztąd znajduje się wejście na krużganki. Mieszczą one wiele pomników, a największą ich ozdobą jest dwadzieścia kilka portretów biskupów krakowskich w naturalnej wielkości, malowanych współcześnie, przeważnie znakomitego pęzla. Do najpiękniejszych jednak należy portret Andrzeja Trzebickiego, malowany przez Daniela Frechera, ucznia mistrzów krakowskich, w r. 1664.

Kościół św. Piotra.

Zbudowany przez Zygmunta III, kr. pol., w r. 1593 dla Jezuitów, a szczególniej dla zasług położonych przez wiekopomnego Piotra Skargę. Archi-

tektem jego był Jan Maria Bernardonus, braciszek jezuicki, rodem z Medyolanu. Obecnie jest kościołem parafialnym po zburzeniu kościoła WW. ŚŚ. Budowa jego odznacza się szlachetnością stylu, wnętrze dokonane na wzór bazyliki św. Piotra na Watykanie.

Przed wielkim ołtarzem spoczywają popioły *Piotra Skargi* † 1612 i dwóch biskupów krakowskich *Andrzeja Trzebickiego* † 1679 i *Stanisława Dąbskiego* † 1700 r. W nawie prawej kościoła jest *kaplica N. M. P.* przechowująca bardzo wiele relikwij. Przy wspomnianej kaplicy jest grób *Jana Klemensa Branickiego,* herbu Gryf, kasztel. krak. i hetmana wiel. kor. † 1773 r., który ze śmiercią swoją zamknął starożytny i zasłużony ród ten w Polsce.

Kościół św. Andrzeja.

Stojący obok kościoła św. Piotra. Początek jego niewiadomy, istniał jednak w XIII wieku, garstka bowiem rycerstwa polskiego zamknąwszy się w jego murach w czasie pierwszego napadu Tatarów 1241 r. przed szturmującym nieprzyjacielem walecznie się obroniła. W r. 1320 oddany PP. Klaryskom, a lubo wielkiej z czasem uległ zmianie w budowie swojej, wiele przechował cech swojej starożytności. Piękna, suto wyzłacana ambona w kształcie łodzi, zasługuje także na uwagę.

Kościół św. Idziego.

Zbudowany 1064 r. przez Władysława Hermana, do uposażenia którego wiele się mieli przyczynić przodkowie rodziny Tęczyńskich. Jestto kościółek skromnych bardzo rozmiarów, lecz we wnętrzu swojem, szczególniej w części około wielkiego ołtarza zatrzymał niejakie ślady swej tak odległej starożytności. Obecnie zawiadują nim OO. Dominikanie.

Kościół Przemienienia Pańskiego XX. Pijarów

przy ul. św. Jana. Zbudowany w stylu włoskim ze składek, do czego najwięcej się przyczyniła Elżbieta z Lubomirskich Sieniawska, kasztelanowa krak., 1728 r. Pod całym kościołem jest jeden grób wielki, służący za kaplicę, w której w pewne dnie roku odbywa się także nabożeństwo. Ks. St. Słotwiński, obecny rektor, kościół składkowemi pieniądzmi odnowił i założył przy nim konwikt dla uczącej się młodzi.

Kościół św. Krzyża,

przy ul. św. Krzyża, zbudowany na początku XIII wieku przez Fulka, bisk. krak., gdzie ustanowił parafią, oddając ją w zarząd XX. Kanonikom regularnym św. Ducha de Saxia. Kościół ten w stylu gotyckim tem jest osobliwszy, iż całe jego sklepienie spoczywa na jednym filarze. Znajduje się także piękna *bronzowa chrzcielnica*, roboty Jana Fredentala, majstra krakowskiego, w r. 1420.

Kościoły na przedmieściach.

W stronie północnej Krakowa leży przedmieście *Kleparz* po łacinie Florencią zwane. Kazimierz W. nadał Kleparzowi prawo magdeburskie w r. 1366. Tu znajduje się

Kościół św. Floryana.

Gedeon, bisk. krakowski 1184 r. rozpoczął budowę tego kościoła dla złożenia w nim ciała św. Floryana, danego w darze Polakom przez Lucyusza III papieża. Lecz gdy skończenie rozpoczętej budowy długo się przeciągało, ciało św. Męczennika złożono w kościele katedralnym. W kilkadziesiąt lat potem ustanowiono przy kościele św. Floryana kollegiatę, która przez ciąg pięciu wieków miała w gronie swojem bardzo wielu słynnych mężów nauką lub cnotą. Stefan Batory kościół ten oddał Akademii krakowskiej. Po kilkakroć stał się pastwą płomieni, odbudowany tracił swój pierwotny charakter i został jakby dziełem XVII stulecia. Godnym jest tu widzenia tryptyk przedstawiający historyą życia św. Jana Chrzciciela, uważany od niektórych za dzieło Wita Stwosza. W grobach tego kościoła spoczywają popioły wielu profesorów Akademii krak, niektórych z nich skromnemi grobowcami uczczono.

Kościół św. Michała OO. Paulinów.

Na wzgórzu zwanem Skałką w obrębie miasta *Kazimierza* wznosi się ten bardzo starożytny ko-

ściół. Początki jego niewiadome, tu jednak dnia 11 kwietnia 1079 r. *św. Stanisław* biskup krak., przy ołtarzu zamordowanym został przez Bolesława Śmiałego. W r. 1474, będąc parafialnym, oddany został Paulinom, których tu sprowadził *Jan Długosz*, kanonik krak., słynny nasz historyk, gdzie i po śmierci w roku 1480 nastąpionej spoczywa. W wielkim ołtarzu znajdujący się obraz św. Michała, jest pęzla Tadeusza Konicza. Kościół na Skałce i tem jest pamiętny, iż każdy król w przeddzień swej koronacyi był obowiązanym w uroczystym pochodzie przybyć tutaj i błagać Pana Zastępów o zmazanie winy ciążącej na jednym z jego poprzedników i o zlanie błogosławieństwa na kraj cały za przyczyną św. Stanisława.

Kościół św. Katarzyny OO. Augustyanów.

Zbudowany przez Kazimierza W. po r. 1343, lecz całkowicie nieukończony. Jestto najpiękniejszy zabytek architektury gotyckiej w naszem mieście. Trzęsienie ziemi 1786 r. tak porysowało sklepienie, iż musiał być zamkniętym. Zajęty na magazyny wojskowe, coraz więcej jeszcze upadał, dopiero za dni naszych za staraniem ks. Bonawentury Świętczaka, przeora tutejszego klasztoru, wdowim, bo składkowym groszem, do pierwotnego stanu przywrócony przynajmniej w murach swoich.

Obok kruchty od południa, zbudowanej kosztem Zbigniewa Oleśnickiego kardynała, znajduje się grobowiec *Spytka Jordana,* kaszt. krak. † 1568 r. Pod względem architektury ciekawą jest także *ka-*

plica pobliska św. Mikołaja, w której odprawiają nabożeństwo PP. Augustyanki. Żaden z kościołów zakonnych w naszem mieście nie posiada tak wspaniałych krużganków co obecny. Tu napotykamy *ołtarz św. Jana Jałmużnika*, fundowany przez rodzinę Lanckorońskich w XV wieku, — piękny to zabytek malarstwa staro-niemieckiej szkoły.

Kościół Bożego Ciała XX. Kanoników reg. lateraneń.

Zbudowany 1347 przez Kazimierza W. i uczyniony parafialnym; Władysław Jagiełło oddaje go dopiero wspomnianym Kanonikom, których w r. 1404 sprowadził z Kłocka (Glatz). Budowa jego w stylu gotyckim przez restauracye i przerobienia wiele straciła na swoim pierwotnym charakterze. Prócz kilku dobrego pęzla obrazów, zwraca uwagę *wielki ołtarz* drewniany, bogaty w rzeźbę, należący do najpiękniejszych; jak równie i *stalla*, niepośledniejsza wykończeniem. Przy wejściu do kościoła od północy znajduje się grób *bł. Stanisława Kazimierczyka*, zakonnika tutejszego klasztoru, zmarłego 1489 r.

Zamek królewski.

Na wzgórzu Wawel obok zabudowań kościoła katedralnego rozłożył się w swych murach Zamek, niegdyś królów naszych doczesna siedziba. Gmach to ogromny, bo wraz z zabudowaniami kościoła katedr. obwód jego wynosi 910 metrów. Początki jego giną w zamierzchłej przeszłości. Długo był

drewnianym, dopiero Kazimierz W., król budownik, wzniósł go z trwalszego materyału. Zygmunt I. zajął się jego zupełnem przebudowaniem, i takim nadal pozostał: gdyż niewiele przyczynili się do jego piękności Wazowie i ich następcy; — a tymczasem każdy dzień przynosił nową szczerbę w jego budowie i życiu narodu. W r. 1704 spalony rozmyślnie przez Szwedów, już się nie podniósł z upadku; wydarzenia konfederacyi barskiej rozsypały w gruzy to, co czas i ogień oszczędził. Po rozbiorze ostatnim kraju Prusacy unieśli, nie oszczędzając nawet szyb w oknach, co miało jaką taką wartość. W naszych już czasach komnaty jego ze wszystkiego obdarte służyły za przytułek starcom pod opieką Towarzystwa Dobroczynności zostającym, lub głuchy wiatr po nich urągając się losom człowieka przeciągał. W parę lat po zaborze kraju przez Austryą podniesiony z tak strasznego upadku, lecz w celach tylko wojskowych.

Kto życzy sobie zwiedzić tak zwaną jaskinię smoczą, winien się udać o pozwolenie do C. k. Komendy wojskowej, co każdego czasu bez żadnych kosztów otrzyma.

To tylko nadmienić musimy, iż wszelkie zabytki sztuki, jakie pozostały po tylu przewrotach, w ostatniej restauracyi umiejętnie umieszczone są i zabezpieczone tam, gdzie się znalazły.

Zakłady naukowe.

C. K. UNIWERSYTET JAGIELLOŃSKI.

Założony przez Kazimierza W. r. 1364, we wsi Bawół pod Krakowem (dzisiejszy Kaźmierz, przed-

mieście). Jednak dzieje tegoż mało są znane, istotnym założycielem był król Jagiełło z żoną swoją Jadwigą, która testamentem zapisała pewien fundusz na odnowienie uniwersytetu, co król po jej już śmierci przywiódł do skutku i przeniósł w r. 1400 tę najwyższą szkołę do Krakowa. Zasłynął on najwięcej przy końcu XV wieku. W tych czasach powstało:

KOLLEGIUM JAGIELLOŃSKIE, OBECNIE GMACH BIBLIOTEKI UNIWERSYTECKIEJ.

Znajduje się przy ulicy św. Anny; zbudowane w stylu gotyckim, piękny zabytek budownictwa świeckiego z końca XV stulecia. Wchodząc od ulicy św. Anny, natrafia się na dawne mieszkanie św. Jana Kantego, profesora tej szkoły, poczem wchodzimy na dziedziniec otoczony zewsząd budynkiem. Wspaniałe schody prowadzą na ganki piętra, a ztąd przez gotyckie odrzwia wchodzi się do sal bibliotecznych:

Biblioteka Uniwersytecka. Umieszczona dzisiaj w siedmiu ogromnych salach i wielu mniejszych, uporządkowaną i katalogami opatrzoną została. Oprócz wielu rzadkich druków i pięknych miniaturowych kodeksów, jak np. Baltazara Bema zbioru ustaw cechowych z r. 1520 i księgi zwanej Twardowskiego oglądać tu można wiele pamiątek narodowych, jak np. berła uniwersyteckie z daru monarchów polskich i kardynała Fryderyka — globus miedziany Marcina z Olkusza z r. 1480, piękne drzwi z dawnego ratusza. Biblioteka posiadała

w r. 1863 dzieł 85,845, rękopisów 5,486, map i planów 1,228, rysunków, rycin i nót 3,680 numizmatów 8, 2000. — Czytelnia otwartą jest codziennie prócz świąt i niedziel od godziny 9—1 zrana; publiczność przypuszczaną jest tylko do obejrzenia biblioteki we czwartek. W trzech dolnych salkach (dawnych lektoryach) kollegium tego, mieści się

Gabinet archeologiczny świeżo utworzony i zbogacony staraniem Józefa Łepkowskiego, profesora uniw. Zwiedzać go można od godziny 12 do 1szej codziennie prócz niedzieli i świąt.

Kollegium tak zwane *minus* przy ul. Gołębiej, zbudowane w połowie XV wieku, restaurowane na nowo w r. 1844; służy dla wydziału filozoficznego.

Kollegium prawne (Juridicum) przy ul. Grodzkiej, naprzeciw kościoła św. Piotra. Mieści Zarząd uniwersytetu, kancelaryą rektora, archiwum i aule ze zbiorem ciekawym portretów dawnych akademików. Tutaj odbywają się dotąd wykłady z prawa.

Kollegium fizyczne przy ulicy św. Anny powstało w końcu zeszłego wieku podług planu Feliksa Radwańskiego, rozszerzone w r. 1839; posiada dwa wewnętrzne dziedzińce. Tu się znajdują:

Gabinet fizyczny, bogaty w narzędzia i przyrządy;

Gabinet historyi naturalnej;

Gabinet mineralogiczny i geognostyczny;

Zakład fizyologiczny, oraz kilka sal wykładowych dla wydziału filozoficznego;

Zakład chemiczny przy plantacyach obok Bramy Wiślnej;

Zakład anatomiczny na przedmieściu Wesoła.

Rozkład miejsc w Teatrze Krakowskim.

Początek przedstawienia w porze letniéj o godz. 7 i pół, w porze zimowéj o godzinie 7.

Kasa otwarta w dzień przedstawienia rano od godz. 9 do 12 — po południu od godz. 3.

Dnie przedstawień teatralnych: Wtorek — Czwartek — Sobota — Niedziela.

Strona prawa.

Loże

krzesła 2 piętr.	10	w loży 2 piętr.	9	8	7	6	11
krzesła 1 piętr.	15	w loży 1 piętr.	14	13	12	11	
krzesła part.	10	w loży part.	9	8	7	6	

ORKIESTRA.

FOTELE.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
26	25	24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14
27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39
52	51	50	49	48	47	46	45	44	43	42	41	40
53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65

KRZESŁA.

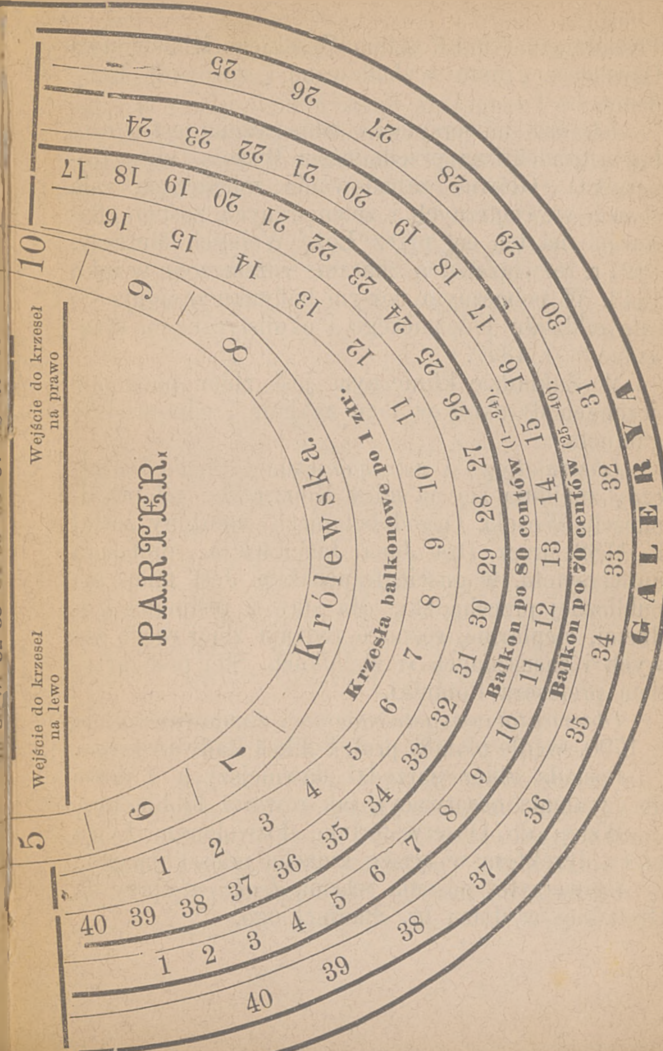
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
24	23	22	21	20	19	18	17	16	15	14	13
25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36
48	47	46	45	44	43	42	41	40	39	38	37
49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60

Loże

part.	1	2	3	4	5	
1 piętr. krzesła w loży 1 piętr.	1	2	3	4		
2 piętr. krzesła w loży 2 piętr.	1	2	3	4	5	12

Strona lewa.

Loża parterowa lub 1go piętra 6 złr. — Loża drugiego piętra 4 złr. — Fotel w 5 pierwszych rzędach 1 złr. 60 c. — Krzesło parterowe 1 złr. — Krzesło w loży parterowéj lub 1go piętra 2 złr. — Krzesło numerowane na balkonie w pierwszych dwóch rzędach 1 złr., w następnych 80 c., w dalszych 70 c. — Parter 60 centów. — Galerya 30 centów.

Posiadają budynki kosztem Wysokiego Ministerstwa Oświaty z gruntu wybudowane i stosownie urządzone.

Klinika uniwersytecka umieszczoną jest w osobnym gmachu na przedmieściu Wesoła (ulica Kopernika). Główne zabudowanie mieszczące sale chorób wewnętrznych i zewnętrznych, zostało ofiarowane na ten cel przez Lożę Wolnych Murarzy, 1827 r. rozwiązaną, a znacznie rozszerzone w roku 1843. W pobocznym nowym budynku znajdują się sale oddziału położniczego i okulistycznego, urządzone w r. 1870.

W Zakładzie klinicznym jest zbiór portretów uczonych dyrektorów tego zakładu i odpowiednie gabineta.

Obserwatoryum astronomiczne i Ogród botaniczny znajdują się na ulicy Kopernika, na przedmieściu Wesoła. Ogród botaniczny założony został r. 1782 przez Dra Jana Jaśkiewicza, profesora uniwersytetu, w guście francuzkim. Jest miejscem publicznej przechadzki. Ma staw z roślinami wodnemi, cieplarnie, różnego rodzaju zbiór roślin żywych i zasuszonych w zielnikach. Stoi pod zarządem profesora Botaniki.

Obserwatorium astronomiczne zbudowane około r. 1790, wedle planów prof. Feliksa Radwańskiego.

Posiada zbiór narzędzi dawniejszych i nowe do czynienia obserwacyj, jak również bibliotekę.

Wstęp do Obserwatorium dozwolonym bywa przez dyrektora w tymże gmachu mieszkającego.

Uniwersytet posiada własną *drukarnię* przy ul. Grodzkiej w domu hr. Stadnickiego.

Bliższe szczegóły o czasie wykładów uniwersyteckich znaleźć można w corocznie wydawanym Indexie, a zaś co do historyi gabinetów i zakładów w dziele *„Zakłady uniwersyteckie w Krakowie;“* wydanem r. 1864 przez byłe Towarzystwo Naukowe Krakowskie.

GIMNAZYUM ŚW. ANNY.

Powstało ze szkoły uniwersyteckiej, założonej w r. 1588 i z funduszów w r. 1617 przez Bartłomieja Nowodworskiego, kawalera Maltańskiego, zapisanych. Gmach zbudował Władysław IV roku 1634, wykonując ostatnią wolę swego nauczyciela Władysławskiego. Warto obejrzeć *Salę Nowodworską,* dawne oratorium szkoły z pięknemi portretami dobroczyńców zakładu. Są tu portrety z natury wzięte Władysława IV, Jana III, Sebastyana Lubomirskiego wykonane przez Triciusza, nadwornego malarza król.; Jagiełły i Jadwigi w całych postaciach, Bartłomieja Nowodworskiego, biskupa Noskowskiego, patryarchy jerozolimskiego Jeremiasza, biskupa Gembickiego i wielu innych.

MUZEUM PRZEMYSŁOWE MIEJSKIE.

Pod tym skromnym tytułem będącego zakładu pozazdrościć może Krakowowi każda stolica mniejszego państwa. Stworzony usiłowaniem jednego człowieka dobrej woli, w kilku niemal latach do tego stopnia się wzniósł, iż wartość jego nie da się dziś ocenić; składa się zaś z właściwego Mu-

zeum, wyższego zakładu naukowego dla kobiet, szkoły Rysunkowej dla tychże i pracowni odlewniczej.

Muzeum techniczno-przemysłowe otwarte codziennie za opłatą, a w święta i niedziele bezpłatnie; mieści się w trzech wielkich salach, a przedstawia w okazach materyały surowe i wszelkie możliwe ich przerobienia — aż do użycia sztuk pięknych w przemyśle.

W *Sali wchodowej* rozmieszczono *dział spożywczy,* to jest różnego gatunku zboża, ziarna ze wszystkich stron świata, grubsze okazy ceramiki, zbiory marmurów krajowych i zagranicznych itp.

W *Sali głównej* mieszczą się uporządkowane systematycznie w różnych swych epokach piękne okazy przemysłu garncarskiego — gliniane, porcelanowe, fajansowe wyroby aż do dzieł artyzmu; w tenże sam sposób wystawione są szkła i historya wyrobów wełnianych, bawełnianych, jedwabnych w okazach z różnych stron świata; wyroby znakomite z bronzu, kruszców, drzewa; fabrykacya papieru, ubiory; stroje są pięknie tutaj przedstawione.

W *Sali rysunkowéj* oprócz odlewów gipsowych, używanych w szkole dla kobiet, w gablotkach pomieszczono wiele osobliwości sztuki zastosowanej do przemysłu i starożytności.

Wykłady dla kobiet trwają od października do końca maja, codziennie od godziny 10 do 1 i od 4 do 6 po południu.

Założycielem a zarówno dyrektorem zakładów jest Dr Adryan Baraniecki znany nam zaszczytnie.

SZKOŁA SZTUK PIĘKNYCH.

Założona r. 1818 przy Uniwersytecie, przeniesiona r. 1835 do Instytutu technicznego, obecnie od r. 1873 stoi samodzielnie pod własną dyrekcyą. Dzieli się na szkołę przygotowawczą rysunku, malarstwa i rzeźby z wykładami odpowiedniemi i na szkołę kompozycyjną malarstwa historycznego; tę ostatnią prowadzi wyłącznie dzisiejszy dyrektor znany artysta p. Jan Matejko.

Szkoła posiada zbiór odlewów gipsowych z antyków i nie wiele obrazów.

AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI

przy ul. Sławkowskiej.

Najjaśniejszy Monarcha Austryi pismem swojem odręcznem z d. 2 maja 1871 r. do ministra oświaty obdarzył kraj nasz tą najwyższą władzą naukową. Akademia zajmuje gmach niegdyś Towarzystwa Naukowego krakowskiego założonego przy Uniwersytecie w roku 1818 — zbudowany staraniem poety Franciszka Wężyka, kasztelana król. pol. w r. 1860. Otwarcie jej nastąpiło dnia 7 Maja 1873 r.

Akademia składa się z trzech wydziałów: filologicznego, historyczno-filozoficznego i matematyczno-przyrodniczego; prace swe ogłasza w Pamiętniku, Sprawozdaniach i osobnych publikacyach. Liczne stałe komisye, zajmują się specyalnemi badaniami.

Posiedzenie publiczne odbywa się dnia 3 Maja co roku, na posiedzenia wydziałowe wstęp gościowi dozwolony na przedstawienie trzech członków Akademii.

Akademia posiada własną bibliotekę, zbiór cenny starożytności (posąg Światowida, kamienie Mikorzyńskie), zbiór fizyograficzny, galeryą obrazów hrabiego Miączyńskiego tutaj tymczasowo pomieszczoną, które oglądać można za zgłoszeniem się do kustosza codziennie od godziny 11 do 1.

ARCHIWA.

Archiwum aktów grodzkich mieści się w gmachu u św. Piotra w czterech sklepionych salach dolnych, jest pod zarządem Sądu krajowego i zawiera akta dotyczące województwa krakowskiego, a szczególnie dawnych powiatów: proszowskiego, księskiego, lelowskiego i krakowskiego od r. 1388 do 1796.

Ogółem jest tu 2259 ksiąg i 1164 fascykułów, po największej części już uporządkowanych i Indeksami opatrzonych.

Archiwum miasta Krakowa w Ratuszu, posiada akta i księgi odnoszące się do zarządu miasta, oryginały nadań królewskich niesłychanie ważne do historyi Krakowa i jego dawnych instytucyj. W tym czasie porządkuje się i urządza dla użytku publicznego pod kierunkiem osobnej komisyi przez Rady miasta powołanej.

Archiwum uniwersyteckie, kapitulne, archiwa klasztorne zawierają akta do historyi tych instytucyj.

ZBIORY ARTYSTYCZNE PUBLICZNE.

Muzeum ks. Czartoryskich obok kościoła XX. Pijarów i Bramy Floryańskiej.

Wystawa nieustająca Towarzystwa przyjaciół sztuk pięknych w Sukiennicach otwarta codziennie od 11 do 4 z wyjątkiem poniedziałku. Prace nowe artystów polskich pojawiają się tutaj i są do nabycia; członkowie Towarzystwa za opłatą akcyi (5 złr.) mają wstęp bezpłatny, nieczłonkowie płacą w dnie powszednie 30 ct., w niedzielę 15 ct.

Galerya Miączyńskich. Zbiór obrazów szkoły włoskiej i niemieckiej, umieszczony w salach gmachu Akademii Umiejętności. Zwiedzać ją można codziennie w godzinach kancelaryjnych.

Galerya Dąbskich utworzona przez Łukasza Dąbskiego na początku tego wieku, liczyć się może do trzeciorzędnych zbiorów obrazów starych mistrzów. Najznakomitszem dziełem jest tu portret Rafaela Mengsa. W Sukiennicach razem z wystawą się mieści.

Teatr.

Założony w r. 1799 przez Jacka Kluszewskiego, starostę brzegowskiego, który majątek i naukę swoją poświęcił dla podniesienia sceny ojczystej. Z wielu jednak musiał on walczyć trudnościami. Otwarto bowiem w tym czasie teatr niemiecki, i przedstawień po polsku zabroniono. Po wielu staraniach uzyskał w r. 1805 pozwolenie przynajmniej raz w tydzień dawania widowisk w ojczystej mowie. Po r. 1809 przybył do Krakowa Wojciech Bogusławski ze swą kompanią i przedsta-

wił 54 widowisk. Po jego odjeździe znów w letarg popadła scena krakowska. Dopiero podniósł ją Kluszewski, objąwszy dyrekcyą w roku 1815, i przez lat 15 bez przerwy sprawował. Po usunięciu się tegoż, teatr urządzono w opustoszałym gmachu po Bonifratrach przy ulicy św. Jana, lecz ten wkrótce okazał się ze wszech miar niedogodny. Senat Rzeczypospolitej Krakowskiej zamyślał o budowie nowego, lecz do urzeczywistnienia zamiaru jeszcze tak prędko przyjść nie miało. Tymczasem umiera Kluszewski (14 lutego 1841 roku) i Senat od jego spadkobierców nabywszy teatr stary przy placu Szczepańskim i dokupiwszy przyległą kamienicę, postanowił odbudować nowy gmach teatralny, i wykonanie tego poruczył Karolowi Kremerowi, budowniczemu. Pierwsze przedstawienie w tym teatrze prawie z gruntu odbudowanym, odbyło się dnia 1 stycznia 1843 pod dyrekcyą Tomasza Chełchowskiego. Na str. 72 jest umieszczony Rozkład miejsc w Teatrze dla Publiczności.

Okolice Krakowa.

Kraków słynie z piękności swoich okolic. Tuż pod miastem rozciąga się obszerna równina, zielonością pokryta, zwana Błoniami. Przez nie lub ulicę Zwierzyniecką dostajemy się na

Górę świętej Bronisławy i mogiłę Kościuszki. Szczyt góry otoczony dookoła fortyfikacyami, z pośrodka których wznosi się mogiła na cześć bohatera rękami narodu z ziemi usypana od 1820 do 1823 r. Wygodna droga ślimakowa prowadzi na

sam jej wierzchołek, zkąd dookoła roztacza się przecudny widok na Kraków i dalekie okolice. Mogiła ta jest wysoką 36 metrów. Na najbliższej górze pokrytej lasem ukazują się

Bielany z kościołem i klasztorem XX. Kamedułów w zachwycającem położeniu. Mikołaj Wolski, marszałek wiel. kor., sprowadziwszy z Włoch Kamedułów, z wielkim kosztem zbudował im tu kościół i liczne pustelnie 1608 r. Kościół wzniesiony w stylu włoskim odznacza się pięknością facyaty i bogactwem kaplic.

Na przeciwnym brzegu Wisły, na skale zwanej Jesiotrową wznosi się panując nad okolicą starożytny

Tyniec niegdyś opactwo Benedyktynów, założone przez Bolesława Chrobrego, kr. pol. na początku XI wieku. Dziś z klasztoru ruiny, kościół tylko pozostał. Tyniec odegrał niepospolitą rolę w dziejach konfederacyi barskiej.

Wracając do miasta przez las bielański w drodze napotykamy

Panieńskie skały — grupę wśród lasu rozrzuconych skał, ulubione miejsce wycieczek Krakowian. Początek nazwy ma ztąd pochodzić, iż tu się ukrywały zakonnice z klasztoru Zwierzynieckiego PP. Norbertanek w czasie dwukrotnego napadu Tatarów w XIII wieku. Niedaleko ztąd leży

Wola Justowska, niegdyś własność Justa Deciusza, sekretarza Zygmunta I, który wybudował tu 1534 r. piękny pałac w stylu włoskim i ogród założył. Obecnie włość ta jest w posiadaniu książąt Czartoryskich.

Kto chce zrobić dalszą wycieczkę, temu polecamy

Krzeszowice, leżące przy pierwszej stacyi kolei żelaznej, w pięknej dolinie obfitującej w źródła siarczane i żeleziste z kąpielami urządzonemi przed stu laty. Krzeszowice z wielu włościami przyległemi są własnością hr. Potockich, którzy szczególniej przyczynili się do upięknienia miejsca tego. Ś. p. Zofia z hr. Branickich hr. Potocka wybudowała wspaniały kościół i pałac podług planu Schinkla, sławnego architekta berlińskiego.

Niedaleko od Krzeszowic leży Tęczyn i Czerna.

Tęczyn z ruinami zamku zbudowanego przez Nawoja z Przegini 1319 r., a zburzonego przez Szwedów 1655 r. Był on gniazdem rodziny Tęczyńskich herbu Topór, głośnej w dziejach polskich, wygasłej po mieczu na Janie, wojewodzie krak. † 1638 r.

Czerna, włość w zachwycającem położeniu z kościołem św. Eliasza i klasztorem XX. Karmelitów bosych, których fundowała tutaj Agneszka z Tęczyńskich Firlejowa, wojewodzina krak., 1628 r. W pobliskiej wiosce *Dębnik*, znajdują się łomy marmuru różnokolorowego.

O siedm kilometrów od Krakowa na wschód leży

Mogiła wieś tak nazwana od *mogiły Wandy*, córki Krakusa, na gruncie tejże wsi wzniesionej. Znajduje się tutaj i opactwo Cystersów, fundowane przez Iwona Odrowąża, bisk. krak. 1226 r. W kościele w stylu gotyckim po spaleniu 1447 r. odbudowanym, znajdują się pomniki *Pawła Piaseckiego*,

biskupa przemyskiego i tutejszego opata, † 1648 r., znakomitego dziejopisa, jak również *Marcina Białobrzeskiego,* biskupa kamienieckiego, opata mogilskiego, † 1586 r. słynnego teologa i mowcy.

Tuż pod Krakowem leżą *Nowa wieś*, *Czarna wieś* i *Łobzów,* które można uważać jakby za jeden ogród warzywny, bo mimo żyzności gruntu, uprawa jego jest wzorową. Na całą Polskę najlepsze ztąd jarzyny.

Łobzów, niegdyś należący do wójtów krakowskich, a przez Władysława Łokietka 1312 r. Albertowi za wiarołomstwo odebrany, upodobał sobie Kazimierz W., wybudował zameczek i w nim przemieszkiwał z Rokiczaną, a później z Esterką, za której mogiłę wieść gminna podaje będącą w tutejszym ogrodzie. Stefan Batory i Zygmunt III pałac łobzowski odnawiali, tu nawet w d. 9 czerwca 1595 r. przyszedł na świat Władysław IV. W r. 1856 c. k. Rząd zakupił opustoszałe mury, i wzniósł gmach dość ozdobny na szkołę wojskową.

Wieliczka, miasto dość porządnie zabudowane, o dziewięć kilometrów od Krakowa odległe. Posiada kopalnie soli najznaczniejsze na całej kuli ziemskiej. Otwarcie ich kronikarze przypisują św. Kunegundzie, żonie Bolesława Wstyd., w XIII wieku, lecz inne piśmienne dokumenta przemawiają o daleko odleglejszej starożytności. Długość ich wynosi 3 kilometry, szerokość 1 kilometr, głębokość zaś 260 metrów. W opis szczegółowy wdawać się nie będziemy, bo tych cudów przyrody żadne pióro wysłowić nie jest zdolne. Podajemy tylko pewne skazówki potrzebne dla zwiedzających.

Przepisy dla zwiedzających kopalnie soli w Wieliczce.

Kopalnie w Wieliczce mogą być zwiedzane przez Publiczność we wtorek, czwartek i sobotę każdego tygodnia między 2gą a 3cią godziną po południu — a w razie przypadającego święta w oznaczone dnie, kopalnia następnego dnia widzianą być może. W innych dniach i przed południem, ze względu na przeszkody w manipulacyi, wstęp do kopalni niedozwolony.

Opłata wstępu do kopalni jest podzielona na zwiedzanie przez pojedyncze osoby bez szczególniejszego oświetlenia, jakoteż dla grona towarzyskiego z oświetleniem komór. W pierwszym wypadku składa pojedyncza osoba taksę 2 złr. i opłaca prócz tego do oświetlenia pojedynczych przestrzeni potrzebna ilość ogni bengalskich po 10 centów od sztuki. Przy zwiedzaniu kopalni przez towarzystwa, są koszta na 4 klasy oświetlenia i na ilość w towarzystwie znajdujących się gości, w następujący sposób rozłożone:

I klasa oświetlenia		**II klasa oświetlenia**	
Towarzystwo składające się z ilości osób	Taksa Złr.	Towarzystwo składające się z ilości osób	Taksa Złr.
od 1 do 20	45	od 1 do 15	45
„ 21 — 30	60	„ 16 — 30	50
„ 31 — 40	65	„ 30 — 40	55
„ 41 — 100	każda osoba po 1 złr. 60 c.		

III klasa oświetlenia		IV klasa oświetlenia	
Towarzystwo składające się z ilości osób	Taksa Złr.	Towarzystwo składające się z ilości osób	Taksa Złr.
od 1 do 10	25	od 1 do 10	20
„ 11 — 20	30	„ 11 — 20	25
„ 21 — 30	35	„ 21 — 30	30

Przy 1széj i 2giéj klasie oświetlenia towarzyszy zwiedzającym kopalnie muzyka salinarna, najważniejsze komory lampami i lampionami są oświetlone; — przy 2giéj klasie odpada oświetlenie dworca kolei żelaznéj, — przy 3ciéj odpada oprócz tego oświetlenie jeziora i kaplicy św. Antoniego, a przy 4téj klasie oświeca się lampami jedynie komora „Łętów,“ tak zwana „Sala balowa,“ inne zaś przestrzenie tylko ogniem bengalskim.

Na żądanie Towarzystwa może być kopalnia, za poprzedniém 48-godzinném zamówieniem i złożeniem kaucyi w kwocie 100 złr., w nadzwyczajny sposób oświetloną, w którymto wypadku nietylko pojedyncze komory rzęsiściéj się oświetlają, ale nadto do tegoż oświetlenia dodaje się wedle umowy: oświetlenie chodników, oświetlenie piramid, mostów i portalów, — jazda koleją żelazną, ognie sztuczne, tak zwana „jazda piekielna“ w komorze Steinhausera itd.

Koszta tego rodzaju oświetlenia wynoszą stosownie do wymagań od 100 do 350 złr.

W powyższych taksach są wszystkie koszta prócz należytości za wyjazd maszyną (klatką) obliczone, za

który wyjazd bez względu na rodzaj oświetlenia, osobno po 30 centów od osoby się opłaca. Do innéj opłaty zwiedzająca Publiczność nie jest obowiązaną.

Dla utrzymania porządku i osobistego bezpieczeństwa zwiedzających, jakotéż usunięcia natrętności ze strony przydzielonéj służby, towarzyszy pojedynczym osobom i towarzyskim zwiedzaniom c. k. urzędnik górniczy, któremu wszelkie życzenia i zażalenia doniesione być mają. Dorocznie oświetla się z urzędu rzęsiście kopalnię podczas uroczystości kopalnianych:w drugie święto Zielonych Świątek, 3go Lipca i 13go Października, w którychto dniach wstęp do kopalni na partye, składające się z 200 osób, jest rozdzielony.

Pierwsza partya schodzi o 2giéj godzinie po południu, a po jednogodzinnéj przerwie, może być druga partya do kopalni wpuszczoną. Nad 400 osób, t. j. dwie partye po 200 osób, nie może więcéj wskutek najnowszych przepisów równocześnie w kopalni się znajdować. — Przy powyższych uroczystościach opłata zależy od rodzaju oświetlenia i ilości spodziewanych gości i jest na 1 do 2 złr. schodami, zaś z użyciem maszyny zjazdowéj (klatki) o 30 ct. wyżéj.

Podczas tych uroczystości z powodu natłoku i wskutek tego łatwo powstać mogącego zamieszania, dzieci wogóle wstępu do kopalni nie mają.

JÓZEF RUDNICKI

(dawniej C. WIECZOREK)

w Krakowie, w hotelu Drezdeńskim linia AB.

poleca swój magazyn zaopatrzony w następujące towary:

RĘKAWICZKI

znanej dobroci, glansowane duńskie i jelonkowe,

RĘKAWICZKI DAMSKIE

balowe sznurowane najmodniejsze,

KOSZULE MĘZKIE

szirtingowe, płócienne i oxfortowe,

z kołnierzykami przyszywanemi i bez tychże,

KOŁNIERZYKI i MANKIETY

szirtingowe i płócienne w kilkunastu najnowszych fasonach,

CHUSTECZKI KIESZONKOWE

czysto lniane białe, z kolorowemi brzegami i jedwabne.

Wielki wybór najmodniejszych krawatek.

Parasole angielskie i wiedeńskie od 1 do 15 złr.

Płaszcze gumowe nieprzemakalne (prawdziwe angielskie).

Pledy, kapelusze, czapki, szkarpetki, szelki i spinki,

Kufry duże drewniane, ręczne płócienne i skórzane,

PORTMONETY. PUGILARESY

i rozmaite Etuis do cegar, papierosów, kart wizytowych itp.

Szczotki do włosów, szczoteczki do zębów, rozmaite grzebienie, lusterka w płótno i skórę oprawne.

Skład prawdziwej Wody Kolońskiej, mydeł francuskich i octów toaletowych.

PRALNIA i CZYSZCZENIE RĘKAWICZEK.

Handel „pod Palmą“

ANTONIEGO HAWEŁKI

W KRAKOWIE

poleca wszelkie **towary korzenne**. — **Wina** węgierskie, austryackie, francuskie, burgundzkie, reńskie, hiszpańskie i szampańskie. — **Rumy i araki**. — **Likiery** holenderskie, francuskie i krajowe. — **Wódki** gdańskie i krajowe. — **Porter** angielski. — **Piwo** angielskie na butelki, krajowe na wiadra i butelki. — **Herbatę** rosyjską braci K. i S. Popow w paczkach oryginalnych i londyńską na kilogramy. — **Cacao**. — **Czekoladę** w różnych gatunkach. — **Cukierki czekoladowe** angielskie i słodowe. — **Owoce południowe** świeże, suszone i smażone w cukrze. (Zimową porą **Kalafiory** algierskie). — **Kompoty** włoskie na kilogramy. — **Sucharki** angielskie i presburskie, oraz wszelkiego rodzaju **Bakalie**. — **Wędliny** westfalskie i wszelkie inne. — **Pasztety** strassburskie. — **Ostrygi** holsztyńskie i ostendzkie — **Kawior** astrachański w każdej porze roku. — **Ryby** w puszkach w oliwie, marynowane i wędzone; zimą świeże morskie i rzeczne; w poście **Wyzinę**. — **Sardynki** francuskie Philippe & Canaud i Pellier. — **Trufle, Szampiony, Groszek i Szparagi** w puszkach. — Różne **Konserwy, Sosy, Musztardy**: francuską, angielską i kremską; oraz wszelkie **Przyprawy do potraw**. — **Ekstrakt Liebiga**. — **Bulion** na kilogramy w najlepszym gatunku. — **Sery** wszelkiego rodzaju. — **Oliwę** nicejską i prowancką.

Skład główny PIWA PILZNEŃSKIEGO

z browaru mieszczańskiego. *Marka B. B.*

Skład główny WÓD MINERALNYCH naturalnych.

EDWARD NITSCH

JUBILER

w Krakowie, przy ulicy Floryańskiej L. 347

poleca swój skład wyrobów

ZŁOTYCH, SREBRNYCH

i RÓŻNYCH KOSZTOWNOŚCI

po cenach najumiarkowańszych.

Przyjmuje wszelkie zamówienia, zamiany i reperacye.

ZAKŁAD LITOGRAFICZNY

A. PRUSZYŃSKIEGO

w Krakowie, przy ulicy Floryańskiej

istniejący od r. 1873,

wykonywa wszelkie roboty do zakresu sztuki litograficznej należące

po cenach najumiarkowańszych.

ALFRED BIASION

optyk c. k. kliniki okulist. Uniw. Jagiellońsk.

W KRAKOWIE,

przy wejściu w ulicę Grodzką.

Skład i wyrób instrumentów optycznych, fizycznych i matematycznych, oraz wszelkie narzędzia chirurgiczne z rogu i kauczuku. Magazyn założony w r. 1801. Jako dostawca pierwszych pp. Lekarzy-okulistyków w kraju oraz klinik okulistycznych, posiadam zawsze znacznie zaopatrzony skład we wszelkie możliwe szkła i oprawy w najlepszym gatunku, które podług przepisów dokładnie i sumiennie wykonuję, oraz polecam: Barometry rtęciowe i metalowe (aneroid), termometry lekarskie Celsiusza i maximalne od 2 zł., termometry kąpielowe i do browarów. Największy skład Reiszeigów szwajcarskich z Arau i francuskich Barabau'a. Wszelkie wyroby z gumy i kauczuku, przyrządy chirurgiczne. Katetery, Bougie, Klizopompy, Irygatory, Respiratory, Aparata inhalacyjne, Wstrzykawki wszelkiego systemu, Poduszki, Recypienty, Rezerwoary podróżne i t. p. Wielki skład papierów listowych francuskich (Angouleme) i angielskich (Ivory paper), oraz papiery listowe (fantaisie). Najnowsze i najgustowniejsze monogramy oblong, wykonanie wykwintne — wyrób własny. Karty litografowane i drukowane (a la minute) 100 sztuk od 50 ct. Wszelkie przybory do pisania, rysowania i malowania. Największy wybór fotografij wizytowych, gabinetowych i do Stereoskopów (Wystawa paryska z r. 1878).

Ceny umiarkowane.

Zamówienia zamiejscowe uskuteczniają się natychmiast.

FELIKSA SZPENGLER

w Krakowie, ulica Grodzka pod l. 57

poleca swój oddawna znany

SKŁAD RĘKAWICZEK

wszelkiego rodzaju,

KOŁNIERZYKI I MANKIETY,

Koszule płócienne, perkalowe i flanelowe.

Kaftaniki mężkie i damskie wełniane i bawełniane

Pasy i paski różnego rodzaju

POŃCZOCHY i SKARPETKI

GORSETY i KALOSZE

KUFRY i KUFERKI RĘCZNE

Parfumerye i Woda kolońska

SZELKI, TORBY, TORBECZKI

i t. p.

Przyjmuje wszelkie zamówienia, które w jak najkrótszym czasie i po cenach umiarkowanych wykonywa.

K. KANIEWSKI

FRYZYER
MĘZKI I DAMSKI

W KRAKOWIE,

Rynek gł. przy rogu ul. Wiślnej pod L. 20

podejmuje się

czesania dam w zakładzie jak i w domach prywatnych.

Ma na składzie fryzury gotowe i parfumerye.

Dr Med. KAROL GOEBEL

DENTYSTA

Lekarz specyalny chorób ustnych,

ordynuje od 10 do 3,

Kraków, ul. Franciszkańska, dom własny.

Wprawianie sztucznych zębów uskutecznia się w sposób amerykański bez bólu.

ANTONI SUSKI

W KRAKOWIE

róg ulicy Grodzkiej i Szerokiej naprzeciw Magistratu.

Poleca Szanownej Publiczności swój

SKŁAD TOWARÓW KOLONIALNYCH

który zaopatrzony we wszelkie doborowe gatunki

CUKRU, KAWY, HERBATY

niezaprzeczenie prawdziwie chińskiej

od złr. **2·68** do **10·70** za kilogram.

Sprzedaje

WINA

w doborowych gatunkach, jakoto:

Austryackie, Węgierskie, Francuzkie, Reńskie i Szampańskie i t. p.

w jak najlepszych gatunkach.

Oprócz tego ma zawsze jak najświeższe wszelkie

TOWARY KORZENNE

BAKALIE i DELIKATESY.

Ma zawsze na składzie masę do zapuszczania podłóg.

Skład wyborowych

ŚWIEC WOSKOWYCH i STEARYNOWYCH

w różnych gatunkach i wyborze.

Wszystko po nader przystępnych cenach sprzedaje.

ANDRZEJ SZKLARSKI

SIODLARZ

w Krakowie, przy ulicy Floryańskiej
poleca Skład własnych wyrobów:
SIODEŁ MĘZKICH I DAMSKICH,
uprzęży różnego rodzaju,
PRZYBORÓW PODRÓŻNYCH I MYŚLIWSKICH
oraz
wszelkich wyrobów galanteryjno-siodlarskich
po cenie umiarkowanej.

Wszelkie obstalunki nowych przedmiotów i reperacye wykończa najstaranniej i najpunktualniej.

Skład ten zaszczycony jest 7 medalami na różnych wystawach.

FABRYKA i SKŁAD

ROBÓT

POZŁOTNICZYCH i RZEŹBIARSKICH

ALEKSANDRA KRYWULTA

W KRAKOWIE,
przy ulicy Floryańskiej w domu własnym,
wyrabia w różnych stylach

Ramy, stawia nowe **Ołtarze**, **Ambony**, **Feretrony** i t. p. restauruje i odnawia stare; słowem wszelkie roboty **kościelne** i **salonowe** wchodzące w zakres **rzeźb**, **pozłacań**, **malowań** i **sztukateryi** (papier maché).

FRYDERYK EBERT

W KRAKOWIE

dziedziniec Franciszkański.

Wykonywa wszelkie napisy na szyldach, porcelanie, szkle i t. p.

odnawia stare szyldy, napisy i t. p.

przytem utrzymuje:

SKŁAD
TRUMIEN METALOWYCH

z francuskiej fabryki przedsiębiorstwa Pompes funébres.

Ceny umiarkowane.

PRACOWNIA STOLARSKA
T. WOJTYCHA

w Krakowie,

róg ulicy Brackiej i Franciszkańskiej

podejmuje się wszelkich

WYROBÓW BUDOWLANYCH

a mianowicie:

okien, drzwi, wystaw sklepowych, urządzania sklepów, oraz wyrobów meblowych, kościelnych i t. p. podług najnowszych wzorów.

Zamówienia wykonywa na oznaczony czas, ręcząc za dokładną robotę.

Ceny umiarkowane.

Apteka „pod Gwiazdą“

KONST. WISZNIEWSKIEGO

w Krakowie, przy ulicy Floryańskiej,

poleca

SKŁAD WÓD MINERALNYCH KRAJOWYCH

i wód mineralnych zagranicznych

również sole mineralne do kąpiel.

PRZETWORY LEKARSKIE KRAJOWE I ZAGRANICZNE.

Skład lekarstw podług metody Dra AIRY, Pain Expeller, Sarsaparylian, także:

PRAWDZIWE PIGUŁKI MORISONA.

OPRAWY LISTERA i THIERSCHA.

Watę salicylową, Gazę karbolową, Silk, Makintosch, Nici antiseptyczne itd.

WYROBY GUMOWE i PRZYRZĄDY.

Katetery, Bougie, Klizopompy, Irrigatory, Wstrzykawki Prawasa itd., nakoniec

POTRZEBY TOALETOWE

od Rigaud & Leconte z Paryża,

Parfumerye, Pudry, Mydła, Octy,

PRAWDZIWĄ VELOUTINĘ FAY

i oryginalną WODĘ KOLOŃSKĄ.

PIERWSZY i GŁÓWNY SKŁAD

LAMP I NAFTY

w Krakowie

FR. WŁODEKI

przy rogu ul. Floryańskiej i św. Tomasza Nr. 350, obok apteki K. Wiszniewskiego i **filia** przy ul. Sławkowskiej Nro 233 róg Rynku, poleca swoje składy zaopatrzone w wielki wybór lamp i wszelkich przyborów do tychże z najpierwszych fabryk zagranicznych; najpiękniejszą **naftę** krajową i amerykańską, bez odoru do palników okrągłych. oraz uskutecznia wszelkie reperacye lamp po

cenach najprzystępniejszych.

Ces. król. uprz. fabryka gotowej

BIELIZNY i PŁÓCIEN

M. BEYERA i SPÓŁKI

z Wiednia,

filia w Krakowie w Sukiennicach

Nro 12—14 naprzeciw Kościoła Panny Maryi.

Utrzymuje na składzie i sprzedaje po miernych cenach fabrycznych, bardzo wielki zapas mężkich i damskich gotowych koszul, — płótno, bieliznę stołową, chustki do nosa, ręczniki i kompletne wyprawy ślubne od 150 Złr. do 1000 Złr.

Ceny stałe i jak najumiarkowańsze.

H. FRITSCH

w Krakowie,

Mały Rynek Nr. 424.

HANDEL HURTOWNY i CZĘŚCIOWY

WIN

wszelkiego rodzaju,

TOWARÓW KOLONIALNYCH,

DELIKATESÓW i FARB.

Skład główny Herbat chińskich i karawanowych rosyjskich.

Składy win węgierskich w Madzie i skład Transito w Krakowie.

Główny Skład Drożdży z fabryk Reindorf przy Wiedniu i Maison Alfort przy Paryżu.

GŁÓWNY SKŁAD

CEMENTU PORTLAND i GIPSU.

HANDEL NAFTY i LAMP

oraz WSZELKICH PRZYBORÓW do tychże

w Krakowie przy ulicy Mikołajskiej Nr. 424.

Wszelkie zamówienia z prowincyj uskutecznia się najpunktualniej.

J. LIPCZYŃSKI

MAGAZYN UBIORÓW MĘZKICH

w Krakowie, ulica Grodzka, naprzeciw Magistratu.

Utrzymuje ciągle zapas

GOTOWYCH UBIORÓW MA KAŻDĄ PORĘ ROKU.

Obstalunki przyjmuje i takowe rzetelnie w najkrótszym czasie uskutecznia.

Przytem utrzymuje główny skład sukna i kortów w różnych gatunkach z fabryk francuzkich i angielskich, na każdą porę roku.

F. A. GRIGAR

w Krakowie, Rynek główny Nr. 39, Linia AB.

poleca wielki zapas przyborów do palenia:

CYGARNICZKI

bursztynowe, piankowe oryginalne tureckie stambułki i nargille

Wyroby skórkowe:

portmonetki, pugilaresiki, tytunierki, etui na zapałki.

Zapałki w różnych gatunkach

paczka zapałek szwedzkich, zawierająca 10 pudełek 8 ct.

GŁÓWNY SKŁAD

prawdziwych papierków francuskich w książeczkach,

oraz gotowe tutki (gylzy) na cygareta i wszelkich rozmiarów maszynki.

Libra najlepszej bibułki 40 ct.

1000 tutek z mundsztukami z francuskiego papieru najlepszego kosztuje 1 złr. 80 ct.

1000 mundsztuków do tutek kosztuje 20 ct.

SKŁAD KOMISOWY

WYROBÓW PERFUMERYJNYCH

warszawskiego laboratoryum chemicznego

po cenach fabrycznych.

c. k. Skład wyborowych gatunków cygar i tytoni (Specialitaeten).

Wszelkie zamówienia na prowincyę uskutecznia się natychmiast za pobraniem pocztowem.

ORPHEUM

W KRAKOWIE,
pod Zamkiem na plantacyach przy Stradomiu i ulicy Polnej pod Nr. 504/5.

SALONY otwarte codziennie bez względu na pogodę, zejścia się ze znajomymi tak dla miejscowych jak i przejezdnych, w których odbywają się różne przedstawienia na sposób wielkich miast zagranicznych.

PRZEDSTAWIENIA CODZIENNE

przez różnej narodowości (internationalle) Artystów i Artystek.

Restauracya zaopatrzona w wszelkiego rodzaju: piwa, wina węgierskie, austryackie, francuzkie, hiszpańskie itp.

Ceny umiarkowane.

Na cały letni Sezon otwarty ogród, w którym odbywają się również koncerta wojskowe i różne zabawy.

U s ł u g a p o s p i e s z n a.

Dla wygody zagranicznych gości, którzy rozmówić się mogą po francusku, niemiecku, węgiersku i innemi językami.

PRACOWNIA KAMIENIARSKA
FABIANA HOCHSTIMA

w Krakowie,

róg ulicy św. Gertrudy i Starowiślnej, wprost kościoła Dominikanów, obok plantacyj

zaopatrzona jest

W NAGROBKI

z najtrwalszego piaskowca własnych łomów, marmuru lub granitu wykończone, w różnych cenach, począwszy od 30 złr. w. a. Przyjmują się zamówienia i wedle nadesłanych rysunków; oraz **posadzki różnobarwne marmurowe i ogniotrwałe mozaikowe**, które po ułożeniu podobne są do kobierca.

C e n y z n i ż o n e.

LEON FEINTUCH

W KRAKOWIE

poleca swój z ul. Grodzkiej do Sukiennic naprzeciw kościoła ś. Wojciecha przeniesiony

MAGAZYN NOWOŚCI

(istniejący blisko od 25 lat),

oraz wszelkie najnowsze wyroby galanteryjne z bronzu, drzewa, skóry i porcelany.

Ceny stałe umiarkowane.

ANTONI MARKIEWICZ

w Hotelu Saskim

poleca P. T. Szanownej Publiczności

własnego wyrobu

OBUWIE MĘZKIE

na wszystkie pory roku wygodne i lekkie,

KAMASZKI BALOWE,

ręcząc za dobry towar.

Ceny przystępne.

M. JAWORNICKI

w Krakowie, w Rynku głównym pod L. 30

SKŁAD

TOWARÓW KORZENNYCH,

HERBATY

FARB,

Win krajowych i zagranicznych,

RUMU,

LIKIERÓW i WÓDEK

oraz

OLIWY I DELIKATESÓW.

J. LAUNER

handel żelazny i norymberski

W KRAKOWIE

ul. Floryańska naprzeciw hotelu Drezdeńskiego

zaopatrzony w znaczny wybór tak zwykłych towarów żelaznych jako też: noży stołowych, kuchennych i rzeźnickich, łyżek cynowych, alpacca, posrebrzanych i t. d., naczyń emaliowanych, lanych i prasowanych, przedmiotów kuchennych, tac lakierowanych, bronzów do firanek, scyzoryków, korkociągów, nożyczek, brzytew, zamków, kłódek i różnych narzędzi. Utrzymuje również kuchenki naftowe najlepszej konstrukcyi i różnej wielkości, naczynia i knoty do tychże, maszynki do siekania mięsa, sita wiedeńskie, wagi stołowe i kieszonkowe, litry emailowane, latarnie naftowe i olejne gospodarskie i kieszonkowe, osełki szmirglowe i musety do ostrzenia noży, papier i płótno szmirglowe do czyszczenia rdzy na stali, proszek do czyszczenia srebra, mosiądzu i t. p.; jako też szrut we wszelkich gatunkach i kapsle, ozdoby bronzowe do trumien, klatki metalowe, piłeczki, wzory i deszczułki do wyrzynania, harmonie ręczne i ustne, skrzypce, gitary, struny i t. p.; wszelkiego rodzaju szczotki, szczoteczki i pędzle, tak do użytku domowego jako i toalety, tudzież grzebienie, laski, tabakierki, troki i torebki podróżne, pugilaresy na pieniądze, tytoń i cygara; maszynki do papierosów, papier na papierosy prawdziwy Panama, przybory do preferansa, szachy i domina, talerze rzeźbione z drzewa, łyżwy różnych systemów, papier, potrzeby do pisania i t. p.

Poleca obfity skład zabawek dziecinnych.

Sprzedaż tuszu chińskiego i farb Akermana.

Ceny umiarkowane stałe.

Bardzo ważne

dla Szanownych Pań gospodyń, tudzież PP. Właścicieli gorzelni, piekarni, cukierni itd.

DROŻDŻE PRASOWANE

z fabryki Ad. Ign. Mautnera i Syna
w Wiedniu,

wyszczególnione na wystawie powszechnej dyplomem honorowym, bo są jedynie pewne i najsilniejsze w fermencie gorzelnianym i piekarskim, przychodzą

codzień świeże do Krakowa jedynie do handlu:

JANA NAGEL

Rynek główny, obok pałacu Spiskiego,

jako wyłącznie głównego składu na zachodnią Galicyę. Tenże handel poleca również świeżo sprowadzoną

CHIŃSKĄ HERBATĘ KARAWANOWĄ

w wyborowych gatunkach — oraz wyborne **ogórki marynowane, śliwki i powidła tureckie** i wszelkie inne świeże towary korzenne po cenach umiarkowanych.

Zamiejscowe zamówienia uskuteczniają się natychmiast.

HOTEL KLEINA

przy ulicy św. Gertrudy naprzeciw kościoła XX. Dominikanów.

POKOJE i SALONY

różnéj obszerności i gustownie umeblowane

w cenie od 80 ct. i wyżéj na dobę,

usługą punktualna i karna.

Restauracya pod dozorem zdolnego kucharza.

Jedyna na całą zachodnią Galicyę

FABRYKA RĘKAWICZEK

F. LUBAŃSKIEGO

w Krakowie,

przy ulicy Szerokiéj obok kościoła XX. Dominikanów

wyrabia wyborowe **rękawiczki** różnego gatunku, kroju itd., jakotéż i inne wyroby w zakres tego fachu wchodzące, ręcząc za trwałość i dobroć materyału.

Premiowany na wystawie wied. za gotycki ołtarz.

EDWARD STEHLIK

W KRAKOWIE

w domu własnym Nr. 22 Wesoła,

uskutecznia

WSZELKIE ROBOTY

RZEŹBIARSKIE i KAMIENIARSKIE

z kamienia, marmuru, porfiru, granitu, labradoru, gipsu i cementu;

dekoruje

FASADY DOMÓW I KOŚCIOŁÓW

SALE, SCHODY, WESTYBULE itd.

stawia

KAPLICE, OŁTARZE,

groby familijne, pomniki, i t. p.

Wszystkie te roboty wykonywa podług własnych lub dostarczonych sobie projektów.

zaszczycony złotym krzyżem zasługi za roboty dokonane w Colegium Jagiellońskiem.

SKŁADY WIN

J. FEDEROWICZA

W KRAKOWIE

ulica Szczepańska, dom własny.

Wina węgierskie, austryackie, francuskie, reńskie i inne.

Skład herbaty w doborowych gatunkach.

Rumy, cognaki i likiery francuskie.

Cenniki przesyła się franko.

LEON PASSYGA

krawiec mężki

w Krakowie przy ulicy Sławkowskiéj
pod L. 285, obok p. Mikeski,

poleca nowo otworzony

MAGAZYN SUKIEN MĘZKICH

własnego wyrobu,

najnowszéj mody, oraz przyjmuje wszelkie obstalunki **po nader umiarkowanych cenach**, tak ze swéj materyi, jak od osób prywatnych przyniesionéj.

REHMAN & HENDRICH

Cukiernia i Kawiarnia

naprzeciw kościoła ś. Wojciecha,

(Sukiennice)

poleca Szanownéj Publiczności wyroby pierwszéj jakości.

Pokoje dla Dam i osób niepalących, oraz osobne pokoje dla palących, urządzone z komfortem na sposób zagraniczny.

Zawsze wyborna konsumacya i skrzętna usługa, oraz doborowa czytelnia dzienników krajowych i zagranicznych.

Wielki wybór najwyborniejszych **cukrów, czokoladek, owoców smarzonych ciast itp. Lody** o każdéj porze roku. **Likiery i wina** jakoteż **chłodniki** i napoje gorące.

CUKIERNIA
P. MAURIZIO

dawniej

REDOLFIEGO

W KRAKOWIE,

w Rynku gł. pod L. 32 przy linii AB.

poleca się względom Sz. Publiczności.

W. WOJCIECHOWSKI

JUBILER

w Krakowie, ulica Szewska Nr. 222

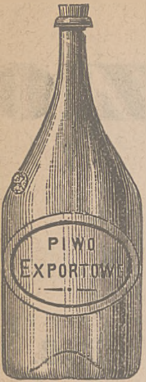
poleca swój skład

WYROBÓW ZŁOTYCH

po cenach umiarkowanych.

Przyjmuje zamówienia, reperacye i zamiany.

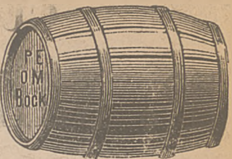
(w Niedziele i Święta zamknięte).

J. RIPPER

w Krakowie

ul. Sławkowska

poleca Szanown. Publiczności **skład piwa krajowego i zagranicznego.**

PIWO W BUTELKACH
i beczkach,

OKOCIMSKIE WYSTAŁE i MARCOWE,

Pilzneńskie eksportowe i wystałe,

OŁOMUNIECKIE WYSTAŁE i MARCOWE.

Bok słotwiński.

Mam zaszczyt zawiadomić P. T. Szanowną Publiczność, iż

CUKIERNIĘ MOJĄ

odrestaurowałem i na nowo urządziłem, zaopatrzywszy takową we wszelkie **cukry galanteryjne, deserowe** w kilkanaście gatunków, **karmelki petit-fours, ciasta, komfitury, kompoty** itp.

Przyjmuje zamówienia na **lody** i wydaje takowe w różnych smakach, piramidkach, cegiełkach i szarlotkach.

Wielki wybór **bombonierek zagranicznych**, napełnianych marcepanami, cukrami i czokoladkami. Zamówienia wykonuje najstaranniéj i najakuratniéj **po najumiarkowańszych cenach.**

Wszystkie powyższe artykuły taniéj jak wszędzie.

Dziękując Szan. Publiczności za doznane względy zawiadamiam, że staraniem mojem będzie, aby i nadal zaskarbić sobie Jéj względy. Z poważaniem

Jan Kreis.

Cukiernia ulica Floryańska Nr. 359.

Józef Kulczyński

SKŁAD HURTOWNY

i częściowy

w Krakowie, przy ul. Floryańskiéj Nr. 370,

poleca Szanownéj publiczności swój nowo założony skład, zaopatrzony w świeże doborowe i z pewnych źródeł sprowadzane

TOWARY KORZENNE I KOLONIALNE

W HERBATY CHIŃSKO-ROSYJSKIE

firmy Bazyla Klimuszyna w Kiachcie,

W RUMY ANGIELSKIE,

araki białe indyjskie,

W WÓDKI I LIKIERY WŁASNEGO WYROBU

w różnych gatunkach,

jakoteż gdańskie, francuskie i amsterdamskie.

WINA WĘGIERSKIE

austryackie, oraz zagraniczne, białe i czerwone, które po jak najtańszych cenach odstępuje.

PP. z prowincyi, biorącym za 50 złr. towarów, nie liczę opakowania, odstawiam franko towar do każdéj kolejnéj stacyi Karola Ludwika lub Ferdynanda, a nawet pocztą z wyjątkiem cukru.

Liebig Company, Ekstrakt mięsny

z Fray-Bentos (południowa Ameryka). Jedynie prawdziwy z podpisem na każdym słoiku niebieską farbą **J. Liebig,** otrzymał od centralnego Towarzystwa Liebig na skład nowo otworzony hurtowny handel **Józefa Kulczyńskiego, w Krakowie, ulica Floryańska, Nr. 370.**

Szukając ulgi na swe cierpienia,

przebiega niejeden chory gazety i zapytuje w zwątpieniu, któremu z tak wielu anonsów, zalecających najrozmaitsze środki lecznicze, zaufać. Ten lub ów anons zaimponuje choremu swemi rozmiarami; wybiera tedy i najczęściéj — źle! Kto takich przykrych zawodów chce uniknąć i nie wydawać swych pieniędzy nadaremnie, temu się radzi, ażeby sobie sprowadził z c. k. uniwersyteckiéj księgarni w Wiedniu (**k. k. Universitäts-Buchhandlung, Wien, I. Stefansplatz 6**), wydaną przez Richtera księgarnię nakładową w Lipsku (Richter's Verlags-Anstalt in Leipzig) broszurkę pod tytułem „**Przyjaciel chorych.**" W broszurce téj omówione są rzeczowo i wyczerpująco najpewniejsze i doświadczone środki lekarskie, co daje choremu możność spokojnie i dokładnie rzecz zbadać i co najodpowiedniejszego dla siebie wybrać. Setki tysięcy ludzi ze wszystkich warstw społecznych zawdzięcza radom w téj książeczce zawartym swoje zdrowie. Nawet, jak tego liczne sprawozdania dowodzą, na pozór zupełnie beznadziejnie i przez lekarzy opuszczeni chorzy, doznawali pomocy i ulgi.

Dziełko powyższe, 50 polskie wydanie, rozsyła pomieniona księgarnia uniwersytecka na żądanie b e z p ł a t n i e i f r a n c o, a zamawiający nie ma przy tém innych kosztów, jak tylko 2 cent. w. a. na kartę korespondencyjną.

BANK GALICYJSKI

DLA HANDLU I PRZEMYSŁU

W KRAKOWIE

w Rynku głównym Nr. 19

naprzeciw wieży ratuszowej

przyjmuje pieniądze na rachunki bieżące, i na asygnacye kasowe oprocentowane, oraz papiery w depozyt,

udziela pożyczki na zastaw papierów, dyskontuje weksle, wydaje przekazy i akredytywy na zagranicę i załatwia wogóle wszelkie operacye bankierskie.

Kantor banku zajmuje się wymianą monet, kupnem i sprzedażą papierów, oraz wykonywuje wszelkie zlecenia bankierskie tak w kraju jak i za granicą.

Załatwia również wszelkie interesa towarowe i udziela zaliczki tak na zboże jak i na inne towary.

Wydział wołowy pośredniczy w komisowym handlu wołowym i udziela również zaliczki na woły, będące w kontumacyi, albo wstawione na stajnie (do wypasu).

PERFUMERYA KRAJOWA
FILIA IHNATOWICZA ZE LWOWA
Sukiennice Nr. 20.

NAJPRZEDNIEJSZE PERFUMY,
WODA KOLOŃSKA LWOWSKA, LEWANDOWA, AMBROWA,
pudry nie zawierające żadnych metalicznych domieszek,
środki do upiększaaia płci,
ŚRODKI DO FARBOWANIA WŁOSÓW WYPRÓBOWANEJ DOBROCI,
środki do wywabiania wszelkich plam z różnych materyj,
środki do wytępiania domowych owadów, kadzidła, mydła higijeniczne, toaletowe i glicerynowe.

WODY TOALETOWE ORAZ OCTY AROMATYCZNE I ODWIETRZAJĄCE.

Powyższe wyroby zostały odszczególnione 3 medalami i listami pochwalnemi.

FRANCISZEK CHĘCIŃSKI

KUŚNIERZ

przy placu Franciszkańskim obok Magistratu Nr. 143

W KRAKOWIE

poleca

WIELKI SKŁAD WŁASNYCH WYROBÓW KUŚNIERSKICH,

futer męskich i damskich, rękawków, kołnierzy i czapek.

Przyjmuje futra do przechowania przez lato.

Wszelkie obstalunki oraz reperacye wykończa najstaranniej i najpunktualniej

po cenie umiarkowanéj.

J. KORAL

(dawniej W. Schönherg)

Rynek gł. L. 52, naprzeciw handlu Góreckiego

W KRAKOWIE,

poleca Szanownej Publiczności swój

SKŁAD PŁÓCIEN RUMBURGSKICH,

bielefeldzkich i irlandzkich,

bielizny stołowej, aksamitów lyońskich, firanek, materyj jedwabnych czarnych i kolorowych, wełnianych i bawełnianych i pończoch saskich.

Wszystkie towary sprowadza z najsłynniejszych fabryk krajowych i zagranicznych i sprzedaje takowe

po cenie najumiarkowańszéj.

TADEUSZ WISKIDA.

ZAKŁAD
FRYZYERSKO-PERUKARSKI

dla Dam i Panów

przy placu P. Maryi L. 343 „pod Murzynami"

W KRAKOWIE.

Salon golenia, strzyżenia i fryzowania.

Skład rozmaitych i najnowszych wyrobów z włosów, artykułów toaletowych, oraz parfumeryj.

ŚRODKI
LEKARSKIE I TOALETOWE
wyrobu
JÓZEFA TRAUCZYŃSKIEGO
aptekarza „pod Koroną“ w Krakowie.

Wino chinowe i wino chinowe z żelazem, uznane przez Towarzystwo lekarskie krakowskie w d. 18 grudnia 1879 (patrz rocznik XVIII Przeglądu lekarskiego Nr. 52), po czynionych doświadczeniach klinicznych, jako środek znakomity i wzmacniający w ogólności, a mianowicie w rekonwalescencyach po ciężkich chorobach, jako: tyfusie, zapaleniu płuc lub opłucnej, po płonicy, dyfteryi, dalej w celu podniecenia apetytu, a zatem w katarach żołądka i kiszek, w suchotach, obrzmieniu gruczołów, w niedokrewności, blednicy, w febrach długotrwałych, zwłaszcza u dzieci. Wino chinowe z żelazem zawsze błogie skutki przyniosło. Cena butelki 2 złr. — **Syrop balsamiczno-ziołowy** usuwa wszelki długotrwały kaszel, zaflegmienie, duszność, chrypkę, plucie krwią. Cena 75 centów. — **Syrop z podfosforanem wapna** 80 centów. — **Rozczyn „Lerasa“** w niedokrewności 50 centów. — **Czekoladka na robaki dla dzieci** 20 centów. — **Pastylki balsamiczno-ziołowe** usuwają zadawniony i najuporczywszy kaszel, chrypkę, duszność, zaflegmienie i wyschnięcie w gardle lub krtani 50 centów. — **Pastylki słodowe** w kaszlu, katarze, po 10, 20 i 30 cent. — **Pastylki Detana** w zapaleniu gardła, chrypce, 50 cent. — **Pastylki czekoladowe z żelazem** dla dzieci, 50 cent. — **Smarowanie balsamiczno-ziołowe**, działa orzeźwiająco na osłabione muskuły, usuwa zastarzały reumatyzm, gościec, darcie, ból w krzyżach, migrenę, ból głowy, złr. 1 cent. 50. — **Ziółka antireumatyczne i antigośćcowe**, czyszczące krew, usuwają zastarzały reumatyzm, podagrę, gościec, darcie, łamanie, oraz usuwają bez-

władność i t. d. 10 porcyj 1 złr. — **Kapsułki elastyczne** z olejem rycynowym, tranem itd. 30 ct. — **Płyn niszczący plamy wątrobiane** złr. 1 ct. 50 — **Extrakt szpilkowy.** Zaleca się jako środek wyborny dla wszystkich cierpiących na płuca, astmę, brak powietrza itd. Sposób użycia następujący: płyn ten za pomocą przyrządu rozpylony po pokoju, wydaje woń nadzwyczaj przyjemną do oddychania, zupełnie taką samą, jaką oddychamy w lasach sosnowych, zatem można sobie samemu tę woń drzew szpilkowych w pokojach przyrządzić, zwłaszcza w zimie jest pożądanym. Cena butelki 2 złr., pół butelki 1 złr. — **Balsam zdrowia** jedyny środek, uleczający wszelkie katary żołądkowe, zaflegmienia, odbijania, kurcze żołądkowe, brak apetytu, uderzenie krwi do głowy, a ztąd ciągły ból głowy, Hemoroidy, zawrót głowy. Cena butelki 1 złr., pół butelki 50 centów. — **Pasta piękności.** Środek usuwający piegi, plamy wątrobiane, pryszcze, zmarszczki na twarzy, słowem jestto środek odmładzający i nadający cerze kolor jakby aksamitny, nie zawiera żadnych części szkodliwych. Cena 85 centów. — **Mydło toaletowe,** nadające nadzwyczajną białość i delikatność cerze, 25 centów. — **Mydło glicerynowe płynne,** uznane przez Tow. lekarskie jako znakomite i nieszkodliwe, 60 cent. — Jodowe 35 cent. — Smołowe 25 cent. — Siarkowe 25 cent. — Karbolowe 25 cent. — **Mydło** na wszelkie plamy tłuste, każda plama wywabić się musi, nie pozostawiając żadnych śladów, zwłaszcza na materyach jedwabnych, co po benzynie dostrzedz się daje, Cena 25 cent. — **Olejek przeciw głuchocie.** Cena 50 centów. — **Cement** do plombowania zębów. 25 cent. — **Wata** uśmierzająca natychmiast ból zębów, 15 centów. — **Elixir** przeciw fluksyi do nacierania twarzy, 40 centów. — **Ocet toaletowy** do mycia 50 cent. — **Proszek niszczący pluskwy, mole, karakony,** oraz **wszelkie owady domowe; środek niezawodny;** pół kilo w pęcherzu 3 złr., flaszka 25 centów. — **Puder nieszkodliwy** Blanche i Rouge z puszkiem 1 złr. — **Woda kolońska** po 40, 60, 80 cent. do 3 złr. — **Pasta do zębów,** 25 i 50 cent. — **Woda do ust** ochraniająca psucie się tychże, oraz niszcząca woń nieprzyjemną, często się wytwarzającą. Cena 30 i 75 centów. — **Proszek do zębów** roślinny, nieszkodliwy, 50 centów. — **Verrucin,** płyn niszczący odgniotki, 50 cent. — **Płyn do farbowania włosów** na

czarno, brunatno, blond złr. 1 ct. 50. **Regenerateur** także do farbowania włosów, złr. 1 ct. 50. — **Krople cudowne** od bólu zębów 50 centów. — **Olejek Taano-łopionowy**, wzmacniający porost włosów 75 c. — **Ziółka Karpackie** w kaszlach katarach itd. 40 cent. — **Maść cudowna krakowska** na wszelkie rany, skaleczenia. Cena 40 centów. — **Balsam** przeciw odmrożeniom, 25 i 50 cent. — **Papier lub płyn do kadzenia** w pokojach po 25 i 50 cent. — **Płyn odwietrzający** zepsute powietrze przy epidemiach, jak ospa, szkarlatyna, cholera, tyfus, itd. Cena 50 cent. — **Płyn** do prania bielizny po epidemicznie chorych złr. 1 cent. 50. — **Proszek desinfekcyjny**, odwaniający natychmiast, używany podczas ostatnich epidemij we wszystkich klinikach i szpitalach powszechnych krakowskich, kilo 20 cent. — **Proszek oczyszczający** naczynia srebrne, mosiężne, bronzowe, żelazne itd. Cena 50 cent. — **Kit do lepienia szkła** i porcelany 50 cent.

Powyższe środki utrzymują na składzie pp. aptekarze Kochanowski i Mikolasch we Lwowie.

Nadto **APTEKA „POD KORONĄ“** utrzymuje zawsze na składzie wszelkie lekarstwa specyalne zagraniczne, ogłaszane we wszystkich dziennikach, jak: **Krowiankę styryjską**, Pigułki Cauvina, Morisona, Blancarda z żelazem, Valeta z Digitaliną przeciw biciu serca, Dra Croniera w newralgiach, z pepsiną, rozczyn żelaza Lerasa, syrup wapna Grimaulta, syrup Churchilla z wapnem, żelazem, sodą. — **Mączkę szwajcarską** dla małych dzieci, zastępującą zupełnie pokarm naturalny, a zalecana przez wielu lekarzy. — **Instrumenta** chirurgiczne. — **Bandaże** różnego rodzaju, pojedyncze i podwójne, rupturowe i pępkowe. — **Wstrzykawki** do nosa lub ucha. — **Tuszownice** maciczne, nosowe. — **Wstrzykawki** podskórne. — **Ciepłomierze** decimalne dla oznaczenia temperatury chorych, oraz do kąpieli. — **Trąbki** do wzmacniania słuchu. **Kanki** kauczukowe. — **Spekula.** — **Dreny itd.**

Również są na składzie wszelkie **Wody mineralne** tak krajowe jakoteż i zagraniczne, oraz **Apteczki homeopatyczne** całkowite lub pojedyncze, po cenie 25 centów za flakonik.

Na żądanie przesyła się cenniki franco.
Zamówienia za zaliczką pocztową.

Nowo otwarty

HANDEL GALANTERYJNY

Ignacego Matusińskiego

W KRAKOWIE,

w Rynku gł. pod L. 18, naprzeciw odwachu

poleca oprócz

TOWARÓW GALANTEJNYCH

I DROBIAZGÓW DO KRAWIECCZYZNY

NAJMODNIEJSZE STROJE DAMSKIE

BIELIZNĘ MĘZKĄ,

RĘKAWICZKI, KRAWATKI,

SZNURÓWKI

i w ogóle wszystko co wchodzi w zakres toalety damskiej i męzkiej.

GŁÓWNY SKŁAD KALOSZY

rosyjskich, francuskich i wiedeńskich.

Ceny jaknajumiarkowańsze i stałe.

BIBLIOTH: UNIV:

BOOKKEEPER 2011
0010146649